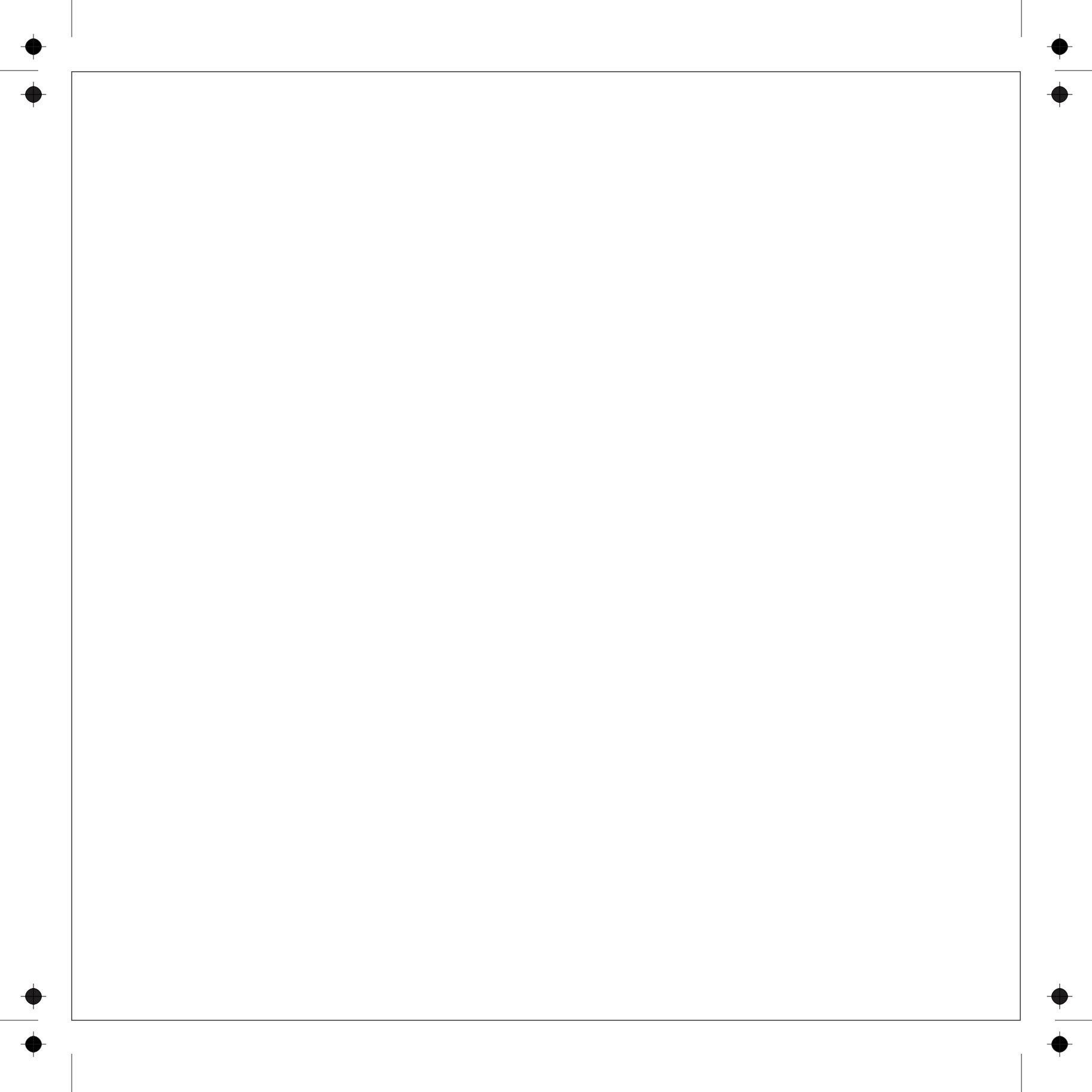

Zozbierala a upravila: Silvia Mabena

ZO SVETA DO SVETA

Kniha multikultúrnych rozprávok

Vydala Nadácia INTENDA

Pražská 11, Bratislava

intenda@intenda.sk

www.intenda.sk

Autor © 2013 Silvia Mabena

Ilustrácie © 2013 Alexandra Cíhová

Editorka a projektová manažérka: Mgr. Jana Kozmonová

Kreatívna manažérka: Ing. Ľubica Murínová

Jazykový korektor: Mgr. Ján Gazdík

Náklad: 1000 ks

Grafické spracovanie a tlač: Grafic Color, Liptovský Mikuláš

Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu
pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín programu
Solidarita pri riadení migračných tokov.

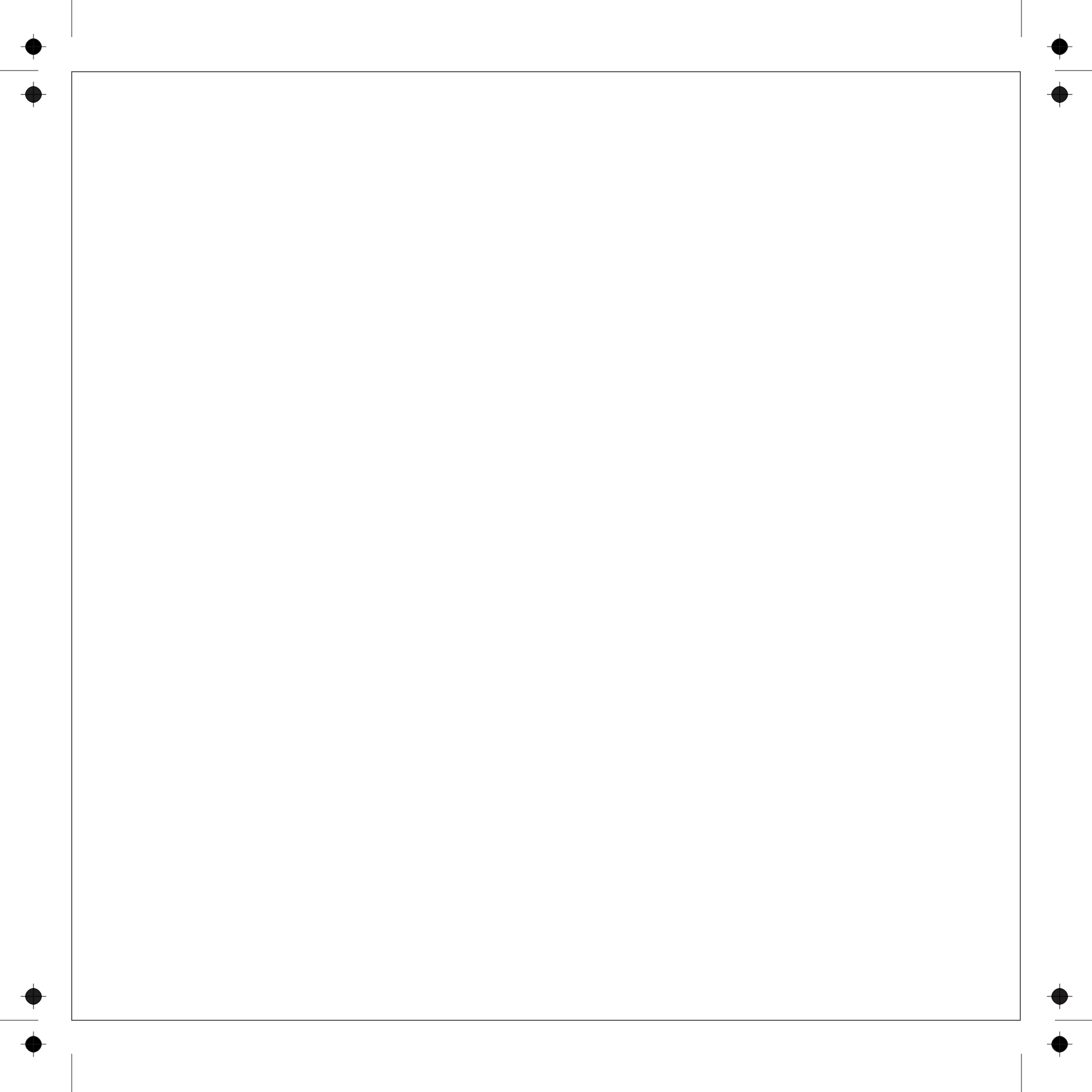

Publicite projektu pomáha Občianske združenie Paradysio.

© 2013 Nadácia INTENDA

ISBN 978-80-971449-3-7

Obsah

<i>Čiapkar a opice (rozprávka z Indie)</i>	9
<i>Sirota, rybka a figovník (rozprávka z Thajska)</i>	12
<i>Kto nepracuje, nech neje! (rozprávka zo Srbska)</i>	17
<i>Strašidlo Kurupira (rozprávka z Brazílie)</i>	21
<i>Prečo Zem nie je usporiadaná? (rozprávka zo Stredoafrickej republiky)</i>	24
<i>Obyčajné šaty a sviatočné šaty (rozprávka z Tadžikistanu)</i>	27
<i>Tiger a rozum človeka (rozprávka z Vietnamu)</i>	30
<i>El Dorado (rozprávka z Kolumbie)</i>	34
<i>Potkan a neposlušné zajačiky (rozprávka z Pakistanu)</i>	37
<i>Namyslené dievča a medonosný vtáčik (rozprávka z Kene)</i>	40
<i>Kondor a kolibrík (rozprávka z Peru)</i>	45
<i>Jedna vrana, štyridsať vrán (rozprávka z Afganistanu)</i>	49
<i>Zajac a králik (rozprávka zo Zimbabwe)</i>	51
<i>Prečo mačky neznášajú potkany (rozprávka z Číny)</i>	56
<i>Čarodejník Och (rozprávka z Ruska)</i>	59

P *Pod'akovanie*

*Ďakujeme vám všetkým, ktorí ste sa ochotne podelili o nádherné rozprávky
zo svojich rodných krajín!*

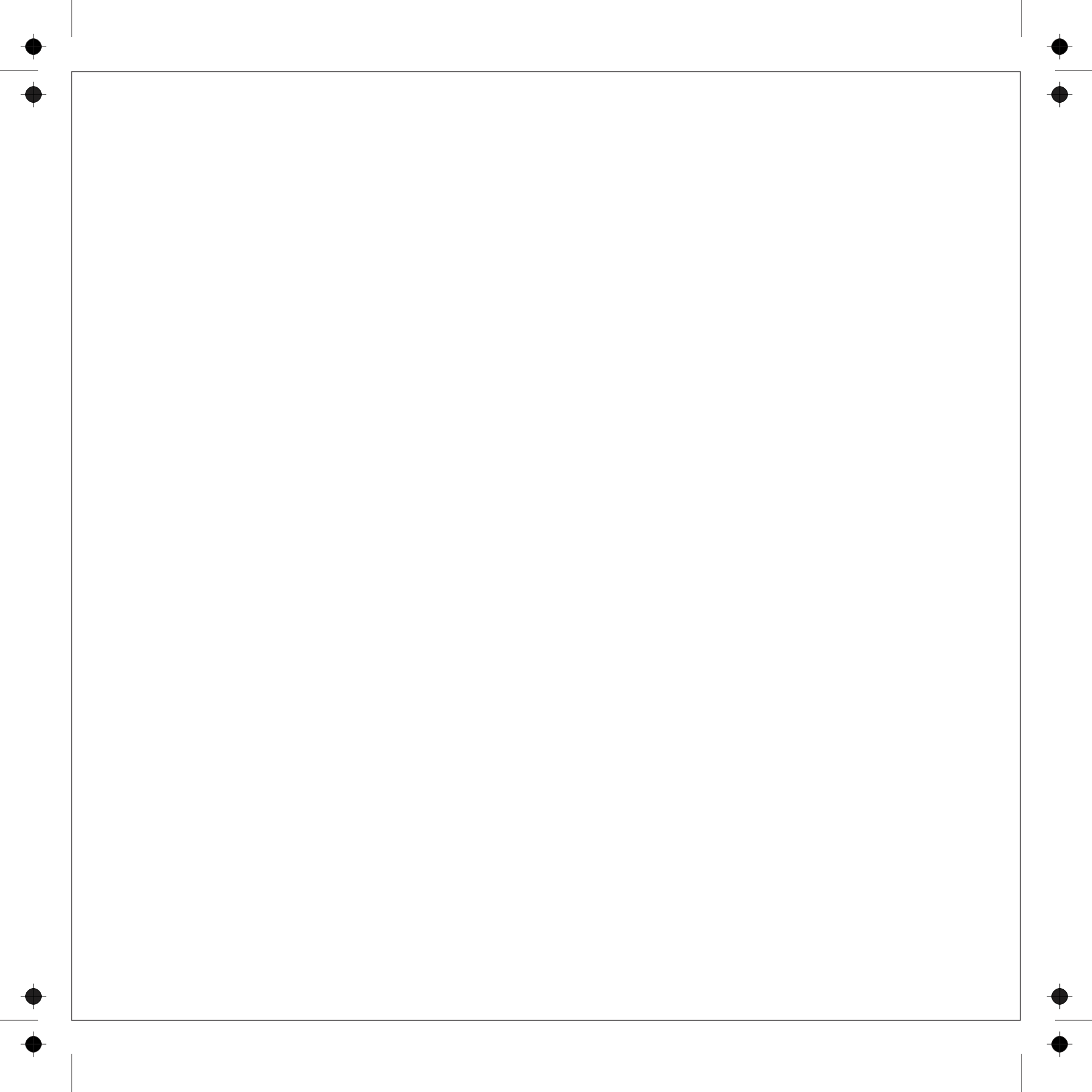
P *Predslov*

Spravodlivosť zvíťazí, pyšní bývajú zahanbení, hrubá sila nikdy neprekoná rozum a chamtivec príde o všetko. Toto sú múdrosti a ponaučenia, ktoré si vy dospelí, rodičia, pani učiteľky a páni učitelia, pamätáte z rozprávok. Vy, milí malí čitatelia, ich zasa v rozprávkach práve objavujete. Určite nie je náhoda, že rozprávky či povesti existovali a existujú vo všetkých kultúrach sveta. Starí rodičia a rodičia ich rozprávajú svojim deťom snád' v každej krajine. Nielen aby deti pobavili. Cez rozprávky ich vychovávajú. Vystríhajú pred nástrahami v živote a vstúpajú im, čo je správne. Je zaujímavé, že v rozprávkach a legendách z rôznych krajín sveta, nachádzame tie isté morálne hodnoty a čnosti – spravodlivosť, čestnosť, dobrotu, veľkodušnosť, pracovitosť... Ako dôkaz vám ponúkame túto knihu. Rozprávky a povesti nám rozpovedali ľudia, ktorí žijú na Slovensku, no narodili sa a vyrastali v rôznych krajinách Afriky, Ázie, Európy či Latinskej Ameriky. Títo ľudia a ich rozprávky iba potvrdzujú, že hoci vyzeráme odlišne, hovoríme inými jazykmi a sme rozdielnych náboženstiev, základné mravné ideály a princípy máme v našich srdciach rovnaké. Pri zbieraní rozprávok a ich spracovaní sme dôsledne neskúmali ich pôvod či autenticitu. Zaujímali sme sa predovšetkým o poučné príbehy a povesti, ktoré si oslovení migranti pamätajú z detstva. Bolo trochu úsmevné, ale aj pochopiteľné, keď nám tú istú alebo veľmi podobnú rozprávku vyrozprávali ľudia z dvoch rozdielnych krajín. To pripomína, že žiadna krajina vo svete nie je izolovaným ostrovom. Ľudia sa od nepamäti z rozličných dôvodov sťahovali (migrovali) z jedného miesta na druhé. Národy sa tak nechávali ovplyvňovať a obohacovať inými kultúrami. S umením, jedlom či poznatkami putovali aj rozprávky.

Zo srdca vám želáme, aby ste sa pri čítaní našej knihy pobavili a tiež posilnili vieru v to, že dobro vždy víťazí nad zlom, a to v akejkol'vek krajine sveta.

*realizačný tím
projektu Multikultúrne rozprávky*

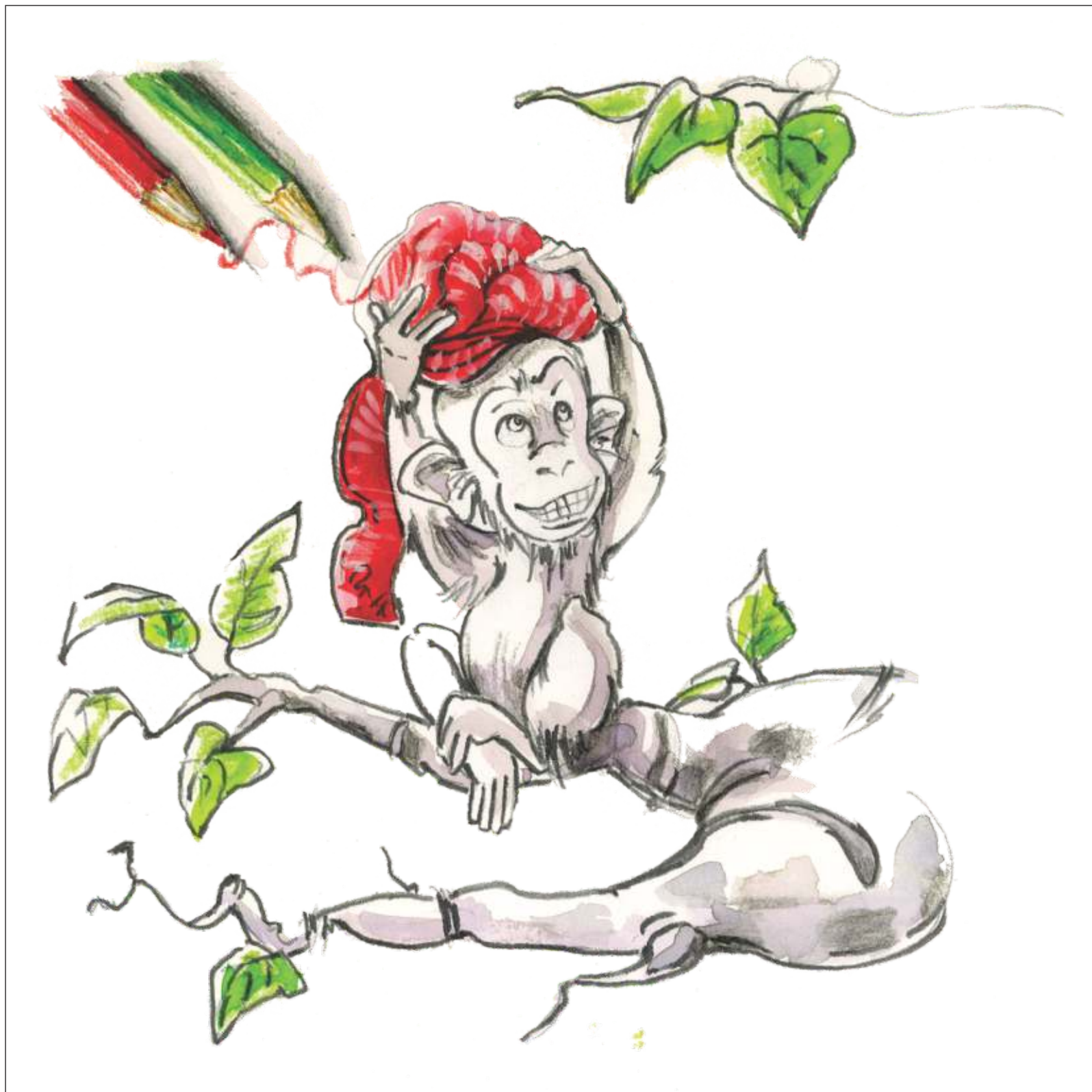

Rovnako ako rozprávka „Čiapkar a opice“ aj pani **BANDANA DIXIT** pochádza z Indie. Po štúdiách na Chemickej fakulte STU sa chcela s manželom vrátiť do rodnej krajiny. Začalo sa im ale na Slovensku dariť v podnikaní a dnes má pani Bandana v centre Bratislavy indickú reštauráciu. Na Slovensku s manželom vychovala dvoch synov.

Čiapkar a opice

(rozprávka z Indie)

V jednej indickej dedine žil veselý čiapkar Alok. Chodil na trhy do okolitých miest a dedín a predával tam svoje nádherné čiapky. K zákazníkom bol milý. Vždy sa usmieval, prehodil slovko - dve, nechal pozdravovať rodinu, a tak ľudia k nemu radi chodili. Domov sa čiapkar vracal až keď trhoviská pomaly zatvárali. Unavený z celého dňa, s košom s nepredanými čiapkami na chrbte sa vždy trmácal po dlhých a úmorných cestách. Ak nevládal, sadol si na chvíľku do tieňa stromu. Zajedol si, ak mu niečo zostalo z obeda, a niekedy si dokonca na chvíľku zdriemol. Keď sa jedného dňa po krátkom spánku prebral, čakalo ho veľmi nemilé prekvapenie: „Čo sa to stalo s mojím košom?“

A kde sú všetky čiapky?“ preľakol sa Alok, keď našiel kôš došklbaný a úplne zničený. „Čo budem predávať? Potrvá týždeň, kým vyrobím ďalšie čiapky! Z čoho budú dovtedy žiť moje deti a moja žena?“ bedáka. Vtom si však všimne opice, ktoré poskakovali po okolitých stromoch. Každá z nich mala na hlave čiapku. Zúfalý čiapkar začal opice prosiť, aby mu tie čiapky vrátili. Darmo. Opice sa len vyškierali z konárov. „No veď počkajte, drzane!“ pohrozil im čiapkar. Tie mu pohrozili naspäť. Rozhnevaný muž zobral zo zeme niekoľko kameňov a začal ich hádzať do opíc. Opice mu to hneď vrátili. Čiapkara zahádzali zhnitým ovocím. Toho išlo od zlosti a zúfalstva rozhodiť. Keď sa trochu upokojil, uvedomil si, že ho opice z konárov stromov pozorne sledujú a napodobňujú všetko, čo urobí. Zrazu dostal nápad. Schytil čiapku, čo mal na hlave a hodil ju o zem. Opice urobili to isté. Čiapky, čo ukradli čiapkarovi, začali hádzať o zem. Múdry čiapkar ani chvíľu nezaváhal. Rýchlo, kým sa opice stihli spamätať, pozbieral všetky svoje čiapky zo zeme a ponáhlal sa domov. Bol rád, že má naspäť svoj tovar. Zajtra s ním pôjde na trh a zarobí nejaké peniaze pre rodinu.

NAAM BYSTRIANSKY sa narodila a vyrastala v Thajsku. Nielen slovenského manžela, ale aj veľa iných Slovákov očarúva svojím kuchárskym umením. Naam varí najmä typické thajské jedlá, ktoré sú u nás veľmi netradičné. Okrem svojho bistra vedie aj kurzy thajskej kuchyne a učí na nich, ako pripravovať exotické pochúťky. Popri práci sa vždy usmieva a Naam stará o dcérku Paťku. Veľa sa s ňou rozpráva po thajsky, aby Paťka rozumela aj svojej thajskej babičke.

Sirota, rybka a figovník

(rozprávka z Thajska)

Kde bolo, tam bolo, žil raz jeden bohatý rybár. Volal sa Taraka a mal dobrú krásnu ženu a dcérku Euay. Šťastie rodiny by bolo nekonečné, keby jeho žena náhle neochorela a nezomrela. Euay za mamou veľmi žialila. Keď jej nešťastie videli bohovia, zariadili, aby sa zosnulá mama prevtelila do rybky, ktorá žila v jazere blízko domu. K tomu jazere často chodievala Euay, keď bola smutná. „Ach mamička, mamulienka, ako mi len chýbate!“ oplakávala milovanú mamu. „Otec sa chce znovu oženiť. Bojím sa, že ma v našom dome nebude mať už nikto rád. Keby ste boli pri mne! Objali ma, pohladili...“ sťažovala sa malá sirota, ale sama nevedela komu. Cez slzy si zrazu všimla,

ako z vody vykúka rybka. Euay mala pocit, akoby sa dívala práve na ňu a snažila sa jej prihovoriť... Odrazu všetko pochopila: „Rybka, rybička, veď ty si moja mamička!“ Rybka sa radostne vyhodila z vody a obe sa tešili, že sú znova spolu. Otec malej Euay sa naozaj opäť oženil. Do domu si priviedol macochu aj s jej dcérou. Volala sa Aye. Macocha bola veľmi zlá žena. Sirotu Euay z duše nenávidela už od prvého dňa. Pri každej príležitosti sa jej snažila ublížiť. Keď ju nedočiahla rukou alebo palicou, aby ju zbila, uštedrila jej aspoň posmešky a urážky. Jej dcéra Aye nebola o nič lepšia. A otec? Ten bol úplne pod vplyvom macochy, a tiež nútil vlastnú dcéru ťažko pracovať doma aj na poliach. Jedinou potechou pre sirotu Euay bola rybka. K jazeru jej každý deň nosila varenú ryžu a kúsky, ktoré sa jej podarili uchmatnúť z kuchyne. Euay jej rodina odstrkovala a nemohla s nimi ani pri stole jedávať. „Čo tá špata pri tom jazere stále vyseďáva?“ nedalo spávať macoche, keď videla, ako sa Euay pri jazere vždy rozžiari šťastím. Číhala a toľko sledila, až si všimla, že sa sirota stretáva na brehu jazera s rybkou. „Ja ti ukážem s rybami sa kamarátiť!“ rozzúrila sa macocha. Počkala, kým Euay odíde pracovať na pole. Do jej šiat obliekla svoju dcéru Aye a poslala ju k brehu jazera s varenou ryžou. Macocha prišla s veľmi podlým plánom. Jej dcéra, prezlečená za Euay prilákala rybku k brehu. Keď sa priblížila, macocha priskočila k jazeru a chytila ju do siete. Potom rybku zabili a uvarili na večeru. Darmo svoju mamu sirota hľadala v jazere, keď sa vrátila z polí. Neprivábila ju ani varenou ryžou, ani úpenlivým volaním. Keď jej rodina zasadla

k večeri a ona zbadala uvarenú rybu v hrnci, hneď vedela, čo sa stalo. Macocha sa so svojou dcérou iba zlomyseľne škerili. Euay nepovedala nič. Zobrala šupiny z rybky a vyšla do záhrady pochovať ich. Šupiny zahrabala do zeme a horko zaplakala: „Čo vám to urobili, mamička moja drahá!? Ako tu budem teraz bez vás žiť?“ Bohovia sa znova zľutovali nad sirotou. Dovolili, aby zo šupiniek rybky, ktoré Euay zaliala slzami, vyklíčil nádherný figovník. Strom narástol neobyčajne rýchlo. Za niekoľko dní bol košatý a urastený, akoby rástol dlhé roky. Jedného dňa prechádzal okolo domu a záhrad bohatého rybára Taraku kráľ. Figovník sa mu veľmi zapáčil a požiadal rybára, aby mu strom daroval. Kráľ si ho chcel preniesť do svojej kráľovskej záhrady a tam sa tešiť v tieni jeho nádhерnej koruny. „Nech sa páči, s najväčšou radosťou,“ zaliečal sa kráľovi rybár. „Bude nám neopísateľnou ctou, hoci viete, mojej dcére bude za tým stromom veľmi smutno,“ natrčala pred kráľa svoju dcéru Aye macocha. Na povel kráľa

začali jeho služobníci podkopávať korene stromu. No nech sa namáhali najviac ako mohli, s nádherným figovníkom nedokázali pohnúť. Kráľ bol mrzutý, no po nádhernom strome mu duša pišťala, že sa ho nevedel vzdať. Túžil ho mať v záhrade a sedávať v jeho tieni. „Veľmi štedro sa odmením tomu, kto mi strom pomôže priniesť do mojej kráľovskej záhrady!“ vyhlásil. Rybár Taraka s macochou a dcérou Aye začali obiehať okolo stromu. Figovník prosili

i preklínali, len aby sa pohol. No všetko márne! Napokon k stromu prišla sirota Euay: „Mamička moja drahá, veľmi pekne vás prosím, poďte so mnou do kráľovej záhrady. Po jej prosbe sa strom zo zeme zázračne uvoľnil a služobníci ho mohli odnieť. Kráľovi krásou neučaril len figovník. Zaľúbil sa aj do mladej dievčiny, ktorá strom prehovorila, aby uvoľnil zo zeme korene. Euay pozval do svojho paláca a neskôr ju požiadal o ruku. Euay sa za kráľa vydala a stala sa kráľovnou. Veľmi dobrou, obľúbenou a milovanou kráľovnou.

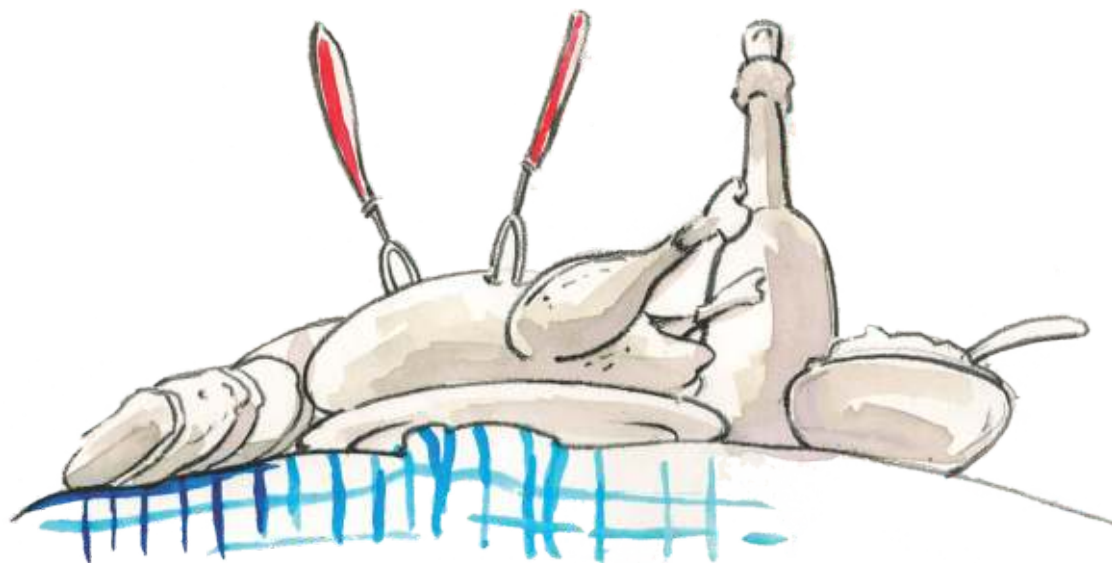
MÁRIA STRIŠKOVÁ sa na Slovensko pristahovala, keď mala 25 rokov. Pochádza zo Srbska z mesta Pančevo, kde okrem maďarskej menšiny žijú aj vojvodinskí Slováci. Od malička sa preto učila až tri jazyky: slovenský, srbský a maďarský. Po srbsky a maďarsky by rada naučila hovoriť aj svojho vnúčika Maxíka. V súčasnosti je pani Strišková už na dôchodku a žije v Senci. Rozprávku „Kto nepracuje, nech neje!“ si pamätá z rozprávania svojej mamy.

Kto nepracuje, nech neje!

(rozprávka zo Srbska)

Kde bolo tam bolo, bola raz jedna dedinka a v tej dedinke žil pekný a navyše aj veľmi pracovitý mladík so svojou mamou. Otca dávno pochovali a mame ubúdalo síl. „Veľa je toho na vás, mamička!“ hovorí jedného dňa mládenec Dragan svojej mame. „Pôjdem do mesta, nájdem si nevestu a ožením sa!“ rozhodne sa Dragan. „Roky už na to mám a šikovná nevesta vám aspoň pomôže na záhradke a okolo domu.“ Matka sa potešila, že syn zatúžil po rodine, manželke a deťoch. Tešila sa, že s mladou nevestou jej bude veselšie a s vnúčatami ešte viac. Vybrať si dobrú ženu ľahké ale nie je. Krásu a milú tvár, tú človek vidí hneď. No dievča s dobrým srdcom a pracovitými rukami sa už hľadá ťažšie. Dragana k jeho mladej žene priviedlo srdce. Do Snežany sa zalúbil na

prvý pohľad. Snežana bola krásavica nevídaná. Čo však Dragan nemohol vidieť, bola jej lenivosť. Vinu na tom mali aj Snežanini rodičia. Svoju jedinú dcéru od malička obskakovali, rozmaznávali a nikdy jej nič nedovolili robiť. Za dlhé roky si Snežana zvykla vospávať do obeda. Celý deň sa potom hrávala, a keď vyrástla, tak sa neustále fintila a vykrúcala pred zrkadlom. Keď si ju Dragan priviedol do svojho domu na dedinu, jeho mama nevedela ani s večerou pomôcť. „Je ešte nesmelá,“ zastáva si mladú nevestu mládencova mama. Ráno sa Dragan, tak ako každé iné ráno, pobral pracovať na polia. Jeho mama ho vypevadila a pustila sa do roboty okolo domu. Pozametala dlážky aj chodníky. Nakrmila zvieratá. Zo zeleninovej záhradky vyplela burinu a mladej nevesty stále nikde. Tá, naučená z domu, vospávala do obeda. Potom sa pred zrkadlom česala, vlasy si zapletala, rozhodovala sa, ktoré šaty si obliecť... Na dvor za Draganovou mamou vyšla až podvečer, keď sa začal ozývať jej prázdny žalúdok. „Dievka moja, toto sa môjmu synovi nebude páčiť!“ upozorňuje ju stará žena. Aspoň navariť si mohla, keď si celý deň v dome sedela. „Neviem ako

sa varí! Nikdy som nevarila a ani som nevidela, ako sa to robí. Mama ma z kuchyne vždy vyhánala, aby som tam vraj nezavadzala," odpovedala Snežana a usadila sa spokojne za stôl. Kým Dragan prišiel domov, jeho mama navarila večeru, aby sa spolu najedli. Dragan sa s chuťou pustil do jedla a pýta sa mamy: „Aký ste mali dnes deň? Čo ste dnes robili?“ „Porobila som toho veľa okolo domu aj v záhrade. Možno by som stihla ešte viac, keby mi mal kto pomôcť!“ postázuje sa synovi mama. Nerobila to preto, že by mladú nevestu nemala rada. Práve naopak. Draganovu mamu veľmi mrzelo, že sa také súce mladé dievča roboty nechytí. Dragan sa zamračí. Pozrie sa najskôr na ustatú matku, a potom na vyobliekanú, vyparádenú a vyvoňanú ženu. „Kto nepracoval, nech teda neje!“ povie a odsunie pred Snežany tanier s večerou. „Pch, to sú móresy!“ hromzí Snežana. „Nechat' milovanú manželku o hlade!“ Ale darmo, jej muž bol neoblomný. Čo povedal, to platilo. Ráno zasa odišiel Dragan pracovať a opäť ho vyprevádzala len mamka. Kým ona stihla doobeda oprat', zvieratá nakrmiť a všetky diery na synových košeliach pozašívaj, mladá nevesta sa v perinách vyvaľovala. Slamku krížom nepreložila za celý deň. „Kto nepracoval, nech neje!“ počuje Snežana znovu pri večeri od Dragana. Za jeho tvrdým pohľadom sa ale ukrývalo láskavé srdce. Dragan vedel, že lenivosť jeho krásnej žene škodí. Lenivosť škodí každému človeku. „Ja tu snád' zomriem od hladu!“ zúri Snežana, keď ide spať už druhú noc bez večere. Ďalšie ráno vstala z postele skoro. Prebudili ju muzikanti, ktorí jej v bruchu vyhrávali. Nepáčilo sa jej pomyslenie, že večer za stolom bude zasa prežúvať iba vzduch. Vyšla Snežana teda na dvor ešte pred obedom. Draganovu mamu to poriadne prekvapilo. Potom Snežana zobrala do rúk metlu a začala ňou nemotorne šúchať o chodníky. „Je toto prá-

ca?“ pýta sa po chvíľke Snežana Draganovej mamy. Tá by sa najradšej nahlas rozosmiala, taká bola dievčina smiešna. Nechcela ju ale od roboty odradiť, tak prikývla. Milej Snežane neskôr ukázala, ako sa kŕmi hydina a okopávajú zeleninové hriadky. Do veľa robôt a povinností okolo domu a záhrady ju zasvätila. Večer pred synom vychválila nevestu do neba, ako usilovne pracovala. „Keď sme dnes všetci traja pracovali, môžeme sa všetci traja aj najesť,“ usmieval sa Dragan na svoju mladú ženu. Tak sa z lenivej Snežany stala najpracovitejšia dievčina v dedine. Snežana totiž prišla na to, že jedlo chutí pracovitému človeku oveľa viac ako darebákovi.

EDNA FERREIRA DE SOUZA

sa z Brazílie presťahovala na Slovensko pred viac ako dvadsiatimi rokmi za svojím slovenským manželom. Pracuje na Brazílskej ambasáde a o rodnej krajine veľa rozpráva aj svojim deťom, najmä najmladšej dcérke Maiarke. Edna si spomína na viacero brazílskych mýtov. Legenda o Kurupire jej však pripomína jeden z najväznejších problémov sveta – ochrana Amazónskeho pralesa a životného prostredia vôbec.

Strašidlo Kurupira

(rozprávka z Brazílie)

Indiáni z Amazónskeho pralesa veria, že všetky jeho stromy a zvieratá majú svojho ochrancu. Je ním strašidlo Kurupira. Nikto nevie, odkiaľ prišlo. Nikto nevie ani ako vyzerá, pretože Kurupira veľmi rýchlo behá, a žiadny človek ho nestihol zazrieť. Pred strašidlom Kurupira varujú indiáni najmä lovcov, ktorí prales ničia, alebo si z neho berú viac zveru a dreva, ako potrebujú. „Rozprávky pre malé deti,“ smejú sa niektorí lovci zo strašidla Kurupiru. To vraj často sedáva v kríkoch pod mangovníkmi, kde maškrtí na sladkých mangách a čaká na chamtivcov. Jedným takým lovcem bol aj pytlík Paulo. O Kurupire mu rozprávala jeho babička, keď bol ešte malý chlapec. Paulo

vyrástol, zabudol na Kurupira a aj na to, že prales treba chrániť. Chodieval na lov často, ale nie preto, že bola jeho rodina hladná. Lovil opice, kapybary, tapíre aj jaguáre a papagáje, len aby ich predal a zarobil veľa peňazí. Nemal zľutovania ani nad mláďatami a bol veľmi nenásytný. Prales poznal dobre, no jedného slnečného dňa sa dostal na úplne neznáme miesta. Stále kráčal za zvukmi zvierat, ktoré chcel uloviť až zablúdil. Na prales už padala noc a Paulovi sa nedarilo nájsť cestu späť. „Akoby som chodil stále dookola.“ Nešťastne vzdychal. Vtom si spomenul na Kurupira. „Kurupira vie veľa fígľova trikov, ktorými klame pytliakov,“ hovorievala Paulova babička. „Vie napodobniť zvuk každého zvieraťa, ktoré v pralese žije. Lovcov láka stále ďalej a ďalej, až sa stratia. Kurupira ich potom sleduje, a tak im počaruje, že ani skúsení lovci nedokážu rozoznať svoje stopy a nájsť cestu z pralesa,“ rozpamätával sa ďalej na babičkin príbeh Paulo, „Je iba jediný spôsob, ako sa nešťastník môže vyslobodiť

spod čarov Kurupira. Treba odrezat' kus liany a poriadne ju zamotať do guľôčky, tak aby sa v nej nedali nájsť konce, a dala sa ťažko rozmotat'. Potom zabľúdený lovec musí túto guľu ďaleko zahodiť a“ Zúfalý Paulo si našťastie spomenul na všetko, čo mu kedysi babička o Kurupire rozprávala. Dávno oľutoval, že chodieval do lesa pytličiť. Odsekol kus liany, presne podľa povesti ju poriadne zamotal, hodil do diaľky a zavolať: „Kurupira, Kurupira, určite nenájdeš koniec môjho kľbka.“ Paulova babička totiž o Kurupirovi hovorievala, že je veľmi zvedavý a všetečný. Zamotanému kľbku liany nikdy neodolá a bude sa s ním hrať dovtedy, kým ho nerozmotá. Vtedy na chvíľu pominú jeho čary a lovec môže nájsť cestu von z pralesa. Našiel ju aj pytliak Paulo. A aby ho Kurupira už viac nezačaroval, viac nepytličil, a začal sa o prales starať najlepšie ako vedel.

ALIAS EMERY LEMBAKOALI

je futbalista zo Stredoafrickej republiky a na Slovensku sa stal známym pre pôsobenie v mužstvách Matador Púchov a Inter Bratislava. Po skončení profesionálnej kariéry Alis zostal žiť so svojou rodinou na Slovensku. Futbal si ale vždy rád zahrá a ako špeciálny veľvyslanec organizácií Ľudia proti rasizmu a FARE bojuje proti rasizmu vo futbale.

Prečo Zem nie je usporiadaná?

(rozprávka zo Stredoafrickej republiky)

B *Bolo to dávno pradávno, keď Zem bola ešte pustá. Bez vody, stromov, tráv aj kvetov. Boh toto všetko už stvoril, ale chcel, aby stromy, piesok, voda aj kvety boli na Zemi uložené do úhľadných radov. Zavolať si k sebe svojho posla: „Dobre ma počúvaj Tere!“ hovorí Boh poslovi. „Mám pre teba dôležitú prácu! Zídeš dolu na Zem a všetko moje stvorenie tam pekne porozkladáš. Po rade stromov uložíš na Zem kvety, potom vodu, za vodou pôjde rad piesku a zasa stromy, skaly...“ vysvetľoval poslovi Teremu Boh svoje plány. „Dobre, dobre! Ale ako sa dostanem na Zem? A ako to všetko odnesiem?“ spýta sa Boha nedočkavý Tere. Boh sa zamyslel.*

Potom všetko svoje stvorenie vložil do kalabaša. Kalabaš je nádoba z vysušenej tekvice so šnúrkou. Tere si kalabaš prevesil cez plecia a Boh mu podal aj lano: „Na Zem zlezieš po tomto lane. Budem ho tu v nebi držať, kým nebudeš na Zemi.“ Potom Boh vytiahol krásne zdobený bubon. „Zober si ešte aj tento bubon,“ hovorí poslovi. „Zabubnuješ naň, keď sa tvoje nohy dotknú Zeme. Zvuk bubna bude znamením, že môžem lano pustiť. Bubnuj, až keď budeš naozaj blízko nad Zemou!“ prikazoval Boh poslovi. Tere pokýval hlavou, že všetkému rozumel. „Zliezť, zabubnovať a pekne rozložiť všetko stvorenie po Zemi...“ opakoval si Tere úlohu, keď liezol po lane. Ibaže Tere bol poplašený a zábudlivý posol. Navyše, zo všetkých poslov v nebi, sa práve Tere najradšej zabával. Po chvíľke si prestal opakovať svoju úlohu a zaujal ho bubon, ktorý od Boha dostal: „Teda, ten bubon je nádherný! Kto vie, aký zvuk vydáva...“ začne rozmýšľať Tere. „Mal by som ten bubon vyskúšať. Možno mi Boh dal taký, čo iba dobre vyzerá, ale vôbec ho nepočuť...“ Čo si zvedavý Tere raz zobral do hlavy, to aj urobil. Bol ešte dosť vysoko nad Zemou, keď začal jednou rukou do bubna udierať. Najskôr hral nespelo a tichúčko. O chvíľu sa však nerozvážny Tere tak rozbubnoval, že ho bolo počuť až do neba. Boh si pomyslel, že Tere mu dáva znamenie, na ktorom sa dohovorili a lano pustil. Tere sa zrútil na Zem z poriadnej výšky a celý sa poudieral. Čo tam však

po modrinách a odretých kolenách. Pri páde sa Teremu rozbil kalabaš a všetko, čo v ňom bolo: voda, piesok, stromy, zem, skaly aj kvety sa rozsypalo po okolí. Na jednom mieste sa vylialo viac vody ako na inom. A tak vznikli moria a oceány. Tam, kde napadalo najviac piesku, vznikli zasa púšte. Skaly vytvorili obrovské pohoria a na miestach, kde sa vysypali stromy, vznikli lesy a pralesy. Keby Tere Boha poslúchol a nebol taký nerozvážny a zvedavý, Zem by mohla vyzerat' úplne inak. Všetko mohlo byť usporiadané v pekných radoch, ako Boh chcel.

NARGIS RACHMONOVA pochádza z tadžického Dušanbe.

Na Slovensku žije už asi osem rokov. V súčasnosti sa zaoberá orientálnym úžitkovým umením a vyučuje cudzie jazyky. Okrem slovenčiny, ruštiny a perzštiny, plynule hovorí aj anglicky.

Z angličtiny má dokonca doktorát na Univerzite Komenského.

V rodnej krajine sa tiež venovala projektom na ochranu a podporu práv žien.

Obyčajné šaty a sviatočné šaty

(rozprávka z Tadžikistanu)

K kde bolo, tam bolo, v ďalekom kraji niekde medzi bájnym Samarkandom a nádherným mestom Buchara žil jeden múdry muž menom Nasredin. Bol širokoďaleko známy nielen pre svoju múdrosť, ale tiež pre odvážne žarty, ktoré si robil z hlupákov. Ved' čo môže byť lepšie, ako sa schuti zasmiať na ľudskej hlúposti? I stalo sa mu raz, že ho pozvali na slávnosť k bohatému kupcovi. Kupec bol preveliký chvastúň a hostinu nerobil pre nič iné, len aby sa pred najvýznamnejšími ľuďmi z okolia pochválil majetkom. Vybral sa teda Nasredin na jeho hostinu. Obliekol si šaty, ktoré bežne nosieval do mesta. Prišiel pred dom bohatého kupca a slušne pozdravil sluhov. Tí si ho ale vôbec nevšimli. Predral sa namrzený Nasredin do miestnosti plnej hostí. "Čo sa to s ľuďmi

deje?" čuduje sa Nasredin. "Odvracajú sa odo mňa! Nikto mi na pozdrav ani neodpovie! Vari mi páchne z úst, či čo?" Nasredin si nič nenahováral. Hostia ho naozaj odstrkovali a dávali mu pocítiť, že sa im bridí: sluhovia ho odháňali od jedál a nápojov, hostia i hostiteľ sa od neho odvracali skôr, ako sa im stihol prihovoriť. Zaskočený Nasredin sa utiahol do kúta a pozoroval honosne oblečených ľudí v miestnosti. "Vyparádení tajtrlíci, ja vám ukážem!" zastrája sa urazený Nasredin. Hladný a smädný odišiel z hostiny. Doma si obliekol najkrajšie šaty, aké našiel. Odetý v nádhernom rúchu sa už po druhý-krát v ten deň postavil pred dom bohatého kupca. Keď ho zazreli sluhovia, hneď sa mu úctivo poklonili: "Vážený pane, ráčte vstúpiť. Aké je vaše ctené meno? S vaším dovolením, ohlásime vás hostiteľovi." Nasredin povedal sluhom svoje meno. Tí sa začali v lichôtkach a poklonách predháňať. Neboli to však len sluhovia, ktorí sa začali k Nasredinovi správať inak. "To je ten bystrý Nasredin!" hovorili si všetci: "Nebolo by dobré, uraziť ho. Ešte by nás na posmech obrátil." A tak sa v úctivosti pred Nasredinom predháňal aj hostiteľ, bohatý kupec aj ostatní hostia. Nasredin s úsmevom prijímal všetku chválu: na jeho nádherné rúcho, na jeho nezabudnuteľné vtipy aj umné rady. Potom ho posadili na najlepšie miesto a priniesli mu vyberané jedlá. Nasredinovi až slinky tiekli, keď mu ponúkali chutné rizoto - pilaf či kúsky pečeného mäsa. Zoberie si Nasredin z pochúťok, no jedlo si do úst nedáva. Na prekvapenie všetkých si ho pchá do rukávov: "Pochutnaj si môj krásny odev. Vôňa toho mäsa je naozaj omamná." Potom odoberie z pilafu a jedlo si hodí pod košeľu: "Pilaf vyzerá výborne, dúfam, že ti chutí, moja milá košeľka." Na hodujúceho Nasredina hostia len vytriešťajú oči: "Čo sa pomiatol?" pýtajú sa jeden druhého. "Určite sa od tol'kého premýšľania zbláznil!

Zošalel!" šepkajú si hostia medzi sebou. "Uhas svoj trýznivý smäd, drahé rúcho," neprestáva Nasredin a poleje sa čajom. To už kupec nevydržal a opýtal sa Nasredina: "Múdry Nasredin, je vám niečo? Prečo si jedlom a nápojmi špiníte svoje krásne šaty?" "Prečo?" tvári sa prekvapene Nasredin. "Drahý hostiteľ, kým sa sám najem, musím najskôr pohostiť moje vzácne šaty! Len vďaka nim ma vaši sluhovia prijali na hostinu. Len vďaka nim ste ma usadili na najlepšie miesto a prejavujete mi úctu," povie šibalsky Nasredin. Hodujúci ľudia zrazu spomenuli na jedného hosta. od neho s nechutou odvracali. a hlasno rozosmial. A smial sa červenal stále viac a viac. Ved' čo iné sa dá robiť s ľudskou hlúposťou?

HUONG GAŠPAROVSKÁ je matkou troch detí. Pochádza z Vietnamu a vo vietnamskej komunite žijúcej na Slovensku je veľmi známa. Pomáha najmä vietnamským ženám, aby sa lepšie oboznámili so slovenskou kultúrou a prostredím a rýchlejšie si na život v novej krajine zvykli. Prispela tiež k otvoreniu kurzov slovenského jazyka pre vietnamských migrantov v Bratislave. Sama pani Huong výborne hovorí po slovensky, pracuje ako tlmočníčka a prekladateľka.

Tiger a rozum človeka

(rozprávka z Vietnamu)

Za dávnych čias tigre nenosili kožuchy s výraznými čiernymi pásmi ako je tomu dnes. Mali iba krásnu hnedo-oranžovú srst'. Presne takú mal aj najmocnejší a najodvážnejší tiger v lese, ktorý bol navyše neuveriteľne zvedavý. Často chodieval na kraj lesa sledovať ľudí, ktorí pracovali na ryžových poliach. Čudoval sa, prečo celé dni chodia po barinách a skláňajú sa ku každej rastlinke. Najviac ho ale zarážalo, keď videl roľníkov poháňať záprahy byvolov. Roľníci vyzerali pri obrovských zvieratách ako maličkí trpaslíci, a predsa byvolom rozkazovali. Poháňali ich bičíkmi a byvolvy poslušne ťahali pluhy. Raz sa tiger prikradol k byvolovi, ktorý oddychoval v tráve, kým roľník obedoval. „Počúvaj ma bratku, ty musíš byť poriadny hlupák! Ten človek je predsa oveľa slabší od teba!

A ty ho poslúchaš na slovo!?" vysmieva sa mu. Byvol sa obrovskej šelmy najprv zľakol. Potom sa zamyslí a tigrovi povie: „Silnejší som! To je pravda! Ale človek má rozum a proti nemu silou veru nič nezmôžem!“ „Rozum hovoríš? Čo to vlastne je?" čuduje sa tiger. „Ako by som ti to...hm...neviem ti to vysvetliť," povie byvol a potmehúdsky dodá: „Ale vieš čo, chod' za človekom, nech ti ho ukáže!" Ide teda tiger za roľníkom, ktorý práve dojedol obed: „Hej, človek, kde máš rozum?! Ukáž mi ho!" Aj roľníka obrovská šelma vyľakala a na chvíľku akoby skamenel. „No tak, bude to!?" nalieha tiger. „Ešte som ho nevidel, ten ro.. ro.. rozum!" Vydesený roľník ešte chvíľu stál bez slova s otvorenými ústami, no potom mu čosi zišlo na um: „Ro..ro.. rozum?" jachtá roľník. „Tak ten ja bežne na pole nenesím. Doma som ho nechal, aby som oň neprišiel." „Nože mi ho dones, nech si ho obzriem!"

Rozdrapuje sa na roľníka tiger. „Ved' hej, hej, necer na mňa zubiská. Len zbehnem do dediny a, nó počkaj! Tak ty ma po rozum posielaš, a pritom si určite brúsiš zuby na môjho byvola!“ obviní roľník tigra. „Nebrúsim!“ začne sa brániť tiger. „Takých chytrákov ja poznám!“ začne sa rozčuľovať roľník. „Len čo zjdem za prvý strom, vrhneš sa mi na byvola a zješ ho. Ako budem potom polia obrábať?“ Tiger sa darmo dušoval a sľuboval, že sa byvola ani nedotkne. Roľník sa tváril, že mu neverí ani slovo. Byvol sa zatiaľ usalašil v tráve a spokojne prežúval. Pozoroval tigra a roľníka, ako sa kvôli nemu hádajú. „Tak dobre, pôjdem po ten rozum, ale teba tu zviažem,“ povie po hádke roľník. „Budem mať istotu, že dáš môjmu byvolovi pokoj.“ Tiger súhlasil a nechal sa hrubým povrazom pripútať o strom. Keď sa zviazaný tiger sotva hýbal, roľník schytil snopy suchej slamy a pohádzal ich okolo tigra. „Ja ti ukážem môj rozum!“ kričí na neho a zapáli suchú slamu. „Toto je môj rozum, ty tĺk jeden!“ Tiger zistil, že je zle. Plamene ho neznesiteľne pálili a on sa uprostred nich metal a snažil sa vyslobodiť z povrazov. Keď to uvidel byvol, spustil obrovský rehot. Smial sa z plného hrdla a hlavou potriasal horedolu. A zrazu bác! V záchvate smiechu si nevšimol veľký kameň, ktorý trčal z trávy a vycerenými zubami tresol priamo doň!

Byvol si naraz vybil všetky horné zuby. Povraz čo väznil tigra zatiaľ prehorel a obrovská šelma sa konečne vyslobodila. Tiger zobral nohy na plecia a utekal, čo mu sily stačili. Bežal, aby si zachránil holý život pred rozumom človeka. Ani si pritom nevšimol, že na ohorených miestach jeho krásnej hnedo-oranžovej srsti mu zostali čierne pásy. Práve od tých čias majú vraj tigre po kožuchu čierne pásy a byvolom zasa chýbajú horné zuby.

Kolumbijčanka **DIANA PATRICIA VARELA CANO** je pedagogička. Študentov na vysokej škole vyučuje španielsky jazyk. Na Slovensko prišla ako študentka. Po doktorandskom štúdiu si u nás našla životného partnera a prácu. Rodná Kolumbia jej však chýba, preto tam takmer každé leto cestuje navštíviť rodinu. Pani Diana je tiež aktívna na rôznych multikultúrnych podujatiach a festivaloch ako propagátorka kolumbijskej kuchyne a kultúry.

El Dorado

(rozprávka z Kolubmie)

Jazero Guatavita v Kolumbii v južnej Amerike chodia dodnes obdivovať ľudia z blízkeho okolia i z ďalekých kútov sveta. Toto jazero je opradené starodávnou legendou o veľkom bohatstve, ale aj príbehmi o ešte väčšej ľudskej chamtivosti. Bolo to dávno pradávnno, keď okolo jazera Guatavita žili iba Indiáni z kmeňa Muiskov. Tí boli podľa legendy nesmierne bohatí. Vždy, keď na trón nastúpil nový náčelník, usporiadali obrovskú oslavu. Jedlo a nápoje sa podávali iba v zlatých nádobách. Zlato a drahými kameňmi sa zdobili aj oslavujúci Indiáni. Najhonosnejšie však vyzeral náčelník. Nemal oblečené šaty. Jeho nahé telo natreli lepkavou živicom a potom ho vyvália v zlatom prachu. Náčelník vyzeral ako živá zlatá socha. Pozlátený potom nastúpil so svoji-

mi druhmi na plť s obrovským zlatým pokladom. Plavili sa až do stredu jazera a tam všetok poklad vysypali.

„Bola to obeta bohom, ktorých nový vládca žiadal o múdrosť a dobrotu. Potom vo vode zmyl zo seba zlatý prach a oslavoval so svojim ľuďom niekoľko dní. Aj ľudia hádzali do jazera bohom zlato, zlaté sochy i šperky. Dobrý a rozvážny náčelník im bol vzácnejší ako drahé kovy či smaragdy“ hovorievali starí Muiskovia svojim deťom i zvedavým cudzincom, ktorí čoraz častejšie prichádzali do krajov okolo jazera. Podľa legendy, Indiáni do jazera sypali zlaté obetné dary celé stáročia. Mnohí cudzinci začali preto vyratúvať, aké obrovské poklady musia ležať na dne jazera. Legenda o zlatom náčelníkovi i mieste plnom bohatstva ich úplne opantala. Nad pokladmi i nad tým, ako ich získať rozmýšľali tak dlho, až ochoreli na zlatú horúčku. Volá sa tak choroba, pri ktorej chamtivosť človeku úplne zatemní rozum. „Vynosíme z jazera vodu a odkryjeme zlatý poklad,“ povedali si ako prví španielski vojaci a dobyvatelia Lazaro a Hernán. Dlhé týždne vynášali v nádobách so svojimi robotníkmi vodu z jazera. Guatavita je ale obrovské jazero. Za tri mesiace úmornej práce, klesla

jeho hladina sotva o tri metre. Lazaro s Hernánom našli zlato. Bolo ho však tak máličko, že ním ani robotníkov nemohli zaplatiť a obaja skončili na mizine. „Hlupáci! Išli na to úplne zle,“ posmieval sa o niekoľko rokov neskôr Lazarovi a Hernánovi bohatý kupec António z Bogoty, hlavného mesta Kolumbie. Aj on sa rozhodol, že získa poklad z Guatavity. „Robotníci vykopú pri jazere kanál, cez ktorý vytečie všetka voda!“ mädlil si ruky kupec Antonio. Myslel iba na kopy zlata, ktoré v bahne na dne jazera objaví. Prerátal sa! Tisíce úbohých robotníkov nútil kopať, kým sa steny kanála nezrútili. Chamtivý Antonio spôsobil veľké nešťastie, lebo zosypaná zem usmrtila väčšinu jeho robotníkov. Navyše v tom čase nastali dažde a jazero, v ktorom klesla voda asi o 20 metrov sa znovu naplnilo. Nezbohatol ani Antonio. Na odkrytom dne našiel akurát zlaté brnenie, šperky a smaragd veľký ako slepačie vajce. Poklady venoval kráľovi, ktorý mu za ne poslal dvanásť tisíc pesos. Antoniovi sa však aj tieto peniaze rýchlo rozkotúľali a zomrel celkom chudobný. Na slepej chamtivosti dobyvateľov i kupca Antonia sa nepoučili ani ďalší hľadači pokladov. Keď sa im aj podarilo vysušiť na chvíľu jazero Guatavita, obrovské poklady na jeho dne nikdy nenašli. Z bahna stihli vytiahnuť iba malé dôkazy, že legenda nie je úplne vymyslená. Slnko však potom bahnité dno vysušilo lepšie a stvrdlo ako betón. A keď nastalo obdobie dažďov, jazero Guatavita opäť naplnila voda. Legenda El Dorado (po španielsky „pozlátený“) teda nie je len o nevídanom bohatstve, ale tiež o chamtivosti, ktorá ľudí ničí a prináša im iba utrpenie.

SHAFIA AZAM je z Pakistanu. Na Slovensku v Bratislave študuje ako doktorandka na Katedre etnológie a kultúrnej antropológie. Pred štúdiom sa rok učila slovenský jazyk a veľmi ťažko si zvykala na slovenské jedlo. Shafia hovorí, že v jej rodnej krajine sa úcta a poslušnosť voči rodičom a starším ľuďom berie veľmi vážne. Veľmi ju preto zaráža, keď vidí, ako sa u nás niektoré deti drzo správajú k rodičom a iným dospelým.

Potkan a neposlušné zajačiky

(rozprávka z Pakistanu)

Bol raz jeden veľký les a v tom lese plno zvierat. Žila v ňom aj zajačia rodina. Mamke zajačici a tatkovi zajacovi sa v jednu jar narodilo až deväť malých zajačikov. „Kto nám s tými našimi nezbedníkmi pomôže?!“ horekovala unavená mamka zajačica. Rodina bola veľká. S tatkom zajacom mali veru čo robiť, aby nazhánali dost' jedla pre všetkých. „Len sa neboj, drahá,“ chlácholil ustarostenú mamu malých zajačikov tatko zajac. „Skúsím znova poprosiť o pomoc nášho suseda – potkana. Nech na našich zajkov dozrie, kým sa nevrátim z ďalekých lúk.“ Sused, starý potkan už neraz dával pozor na zajačikov. Bolo mu ľúto ťažko pracujúcich rodičov a pomoc im prisľúbil vždy, keď ho tatko zajac požiadal: „Nebojte sa, pán zajac, dohliadnem na tých malých loptošov.“ Rodičia sa potešili, že k zajkom zo-

hnali pestúna, a keď sa s deťmi lúčili, niekoľkokrát im pripomenuli, aby sa pekne správali a suseda potkana poslúchali. „Áno, áno.“ Prikyvovali malí ušiáci, ale rodičov sotva počúvali. Mysleli len na to, ako ujdú starému potkanovi na pole blízko lesa. Darmo ich vystríhal, aby tam nechodili vystrájať a maškrtiť. „Čo ten starý frfloš vie!“ posmievali sa potkanovi zajačiky. Hneď ako rodičia odišli, už ozlomkrky utekali na pole. „Príde farmár a neskončí sa to dobre!“ napodobňoval najstarší zajko posmešne suseda potkana. „Chi chi chi!“ zasmiali sa ostatné zajačiky. „Myslí si, že sa toho jeho bubáka farmára naľakáme?! Ved' sme ho nikdy nevideli!“ začal mudrovať najstarší zajko, keď s bratmi a sestrami prišli na pole. Zajačiky neboli len hravé, ale aj poriadne roztopašné. Na poli sa naháňali, ničili úrodu, občas niečo schrúmali. Samozrejme, že farmár, ktorému pole patrilo o nich už dlhšie vedel. Práve v tento deň na zajace striehol za kríkmi. „Mám vás!“ vyrútil sa na hrajúce sa zajačiky s vrecom. Tie zostali také prekvapené, že ich nôžky prestali poslúchať. Farmár zajačiky rýchlo pochytil a vo vreci zaviazal. „Už sa teším na pečené mäsko...“ tešil sa, keď plné vrece niesol z poľa domov. „Pomóóóc, pán potkan, pomóóóc! Počujete nás?!“ kričali uväznené zajačiky. Ich fňukanie starý potkan našťastie začul. Práve ich hľadal blízko poľa. Vybehol na lesnú cestu, a keď uvidel farmára s vrecom, hneď pochopil, čo sa stalo. Zajačikom nevedel sám pomôcť. Utekal preto za ich rodičmi. Mamka zajačica sa na smrť preľakla. Rýchlo sa však spamätala a rozbehla sa do dediny. Farmárov dom bol hneď na kraji. Keď k nemu mama zajačica dobehla, za pootvorenými dverami uvidela vrece so svojimi deťmi. Pozorne sa rozhliadla, či nie je pri dome žiaden človek. Farmár bol so ženou a s deťmi vnútri. Zajačica rýchlo prebehla cez dvor a ukryla sa pri vreci v predsieni. „Mama, mama, ma-

mulienka!“ tešili sa zajačiky, keď ju začuli. „Len tíško deti, nech nás farmár a jeho psy nezačujú!“ Potom vyhrýzla na vreci dieru a deti oslobodila. „Len sa upokojte a nikam nebežte!“ varovala zajačikov mama zajačica. „Farmár by vás začul a poslal by za vami svoje psy.“ Zajačikom nakázala, aby jej potichučky pomohli nanosiť do vreca zeleninu, ktorú našli na dvore: „Keď farmár vyjde z domu, nevšímne si hned, že vrece je prázdne a nebude nás prenasledovať.“ Ako mama zajačica povedala, tak aj bolo. Farmár, ani jeho žena a deti si dlho nevšimli, že im zajace ušli. Zistili to až vtedy, keď zajačiky do jedného sedeli bezpečne vo svojom brlôžku a ospravedlňovali sa starému potkanovi a rodičom, že neposlúchali.

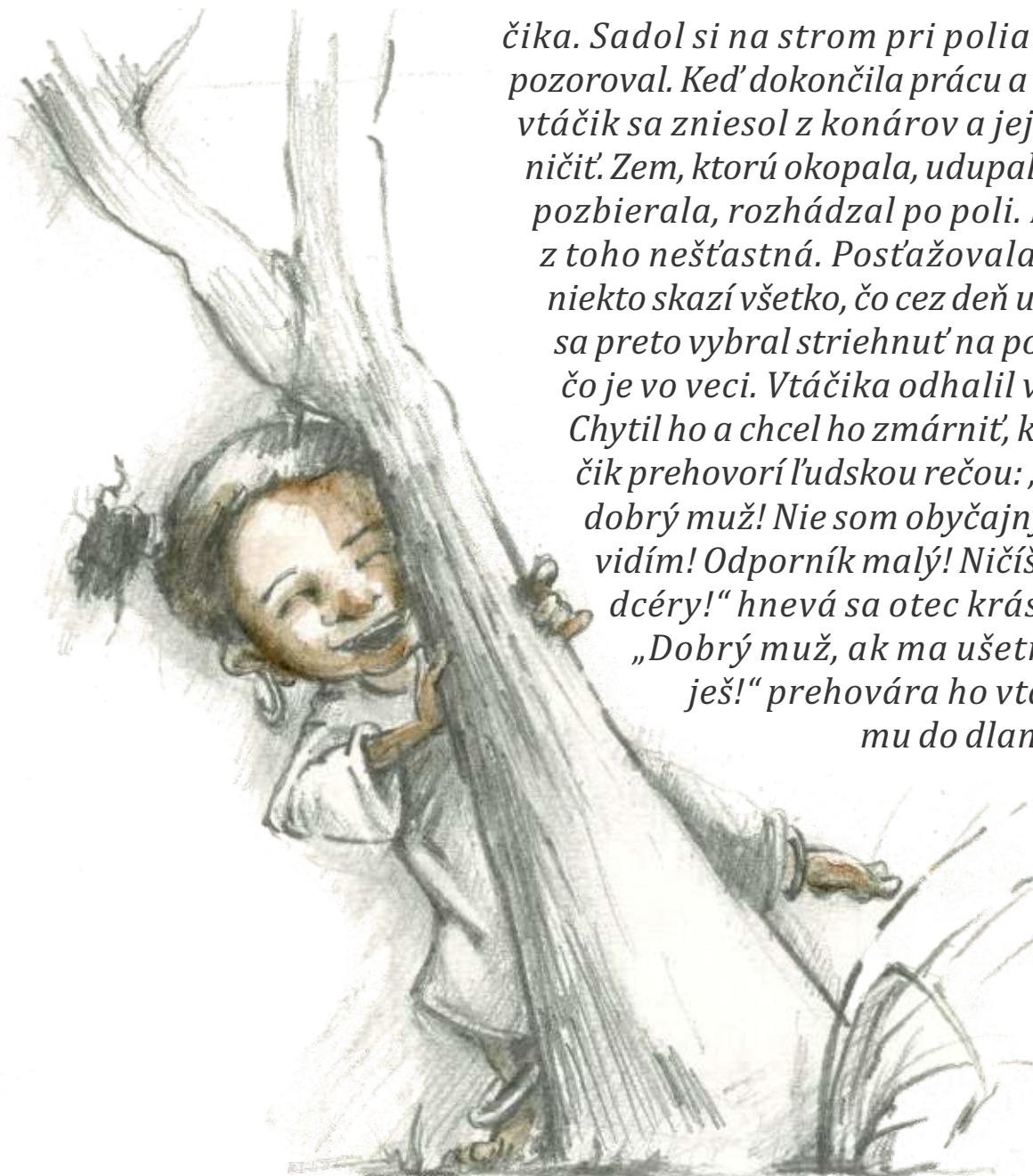
Kipchanga Chemwotei Sakong

čítava rozprávky na dobrú noc svojim dvom dcérkam Sárke a Vanesske. Jemu rozprávky hovorieval otec s mamou, keď bol malý a žil v africkej Keni. Na Slovensko prišiel ako študent medicíny. Po štúdiách si našiel slovenskú manželku, s ktorou si založil rodinu a v súčasnosti pracuje ako lekár v nemocnici vo Vranove nad Topľou.

Namyslené dievča a medonosný vtáčik

(rozprávka z Kene)

K Krásna ako slnečný deň a pracovitá ako včielka. Presne taká bola dievčina Kadogo z jednej malej kenskej dediny. Rodičia na ňu boli hrdí. Na poliach žiadne z dievčat nepracovalo tak rýchlo a dobre ako ona. Dievčina nechávala pri práci za sebou aj mamu a ostatné ženy z dediny. Do ďaleka šiel chýr o jej šikovnosti a tiež o jej kráse. Niet divu, že za Kadogo chodili chlapci zo širokého okolia a pýtali ju za ženu. Dievčina si však pre svoju krásu a usilovnosť o sebe veľa namýšľala. Chlapcov rad za radom odmietala. Niektorým dokonca uštedrila posmešky. Ani jeden sa jej nezdal dosť dobrý. Jedného dňa sa medzi ohrdnutými nápadníkmi ocitol aj mládenec Ndege. Hnevalo ho, ako ho Kadogo ponížila. Zaumienil si, že ju potrestá. Vďaka čarom sa premenil na malého vtá-

čika. Sadol si na strom pri poliach a Kadogo pozoroval. Keď dokončila prácu a odišla z poľa, vtáčik sa zniesol z konárov a jej prácu začal ničiť. Zem, ktorú okopala, udupal. Zeleninu, čo pozbierala, rozhádzal po poli. Kadogo bola z toho nešťastná. Postážovala sa doma, že niekto skazí všetko, čo cez deň urobí. Jej otec sa preto vybral striehnuť na pole, aby zistil, čo je vo veci. Vtáčika odhalil veľmi rýchlo. Chytil ho a chcel ho zmárniť, keď vtom vtáčik prehovorí ľudskou rečou: „Ušetríte ma, dobrý muž! Nie som obyčajný vtáčik.“ „To vidím! Odporník malý! Ničíš prácu mojej dcéry!“ hnevá sa otec krásnej Kadogo. „Dobry muž, ak ma ušetríš, neľutuješ!“

prehovára ho vtáčik a znesie mu do dlane med. Starý muž jakživ také niečo nevidel. Zobral teda vtáčika domov a zavrel ho do

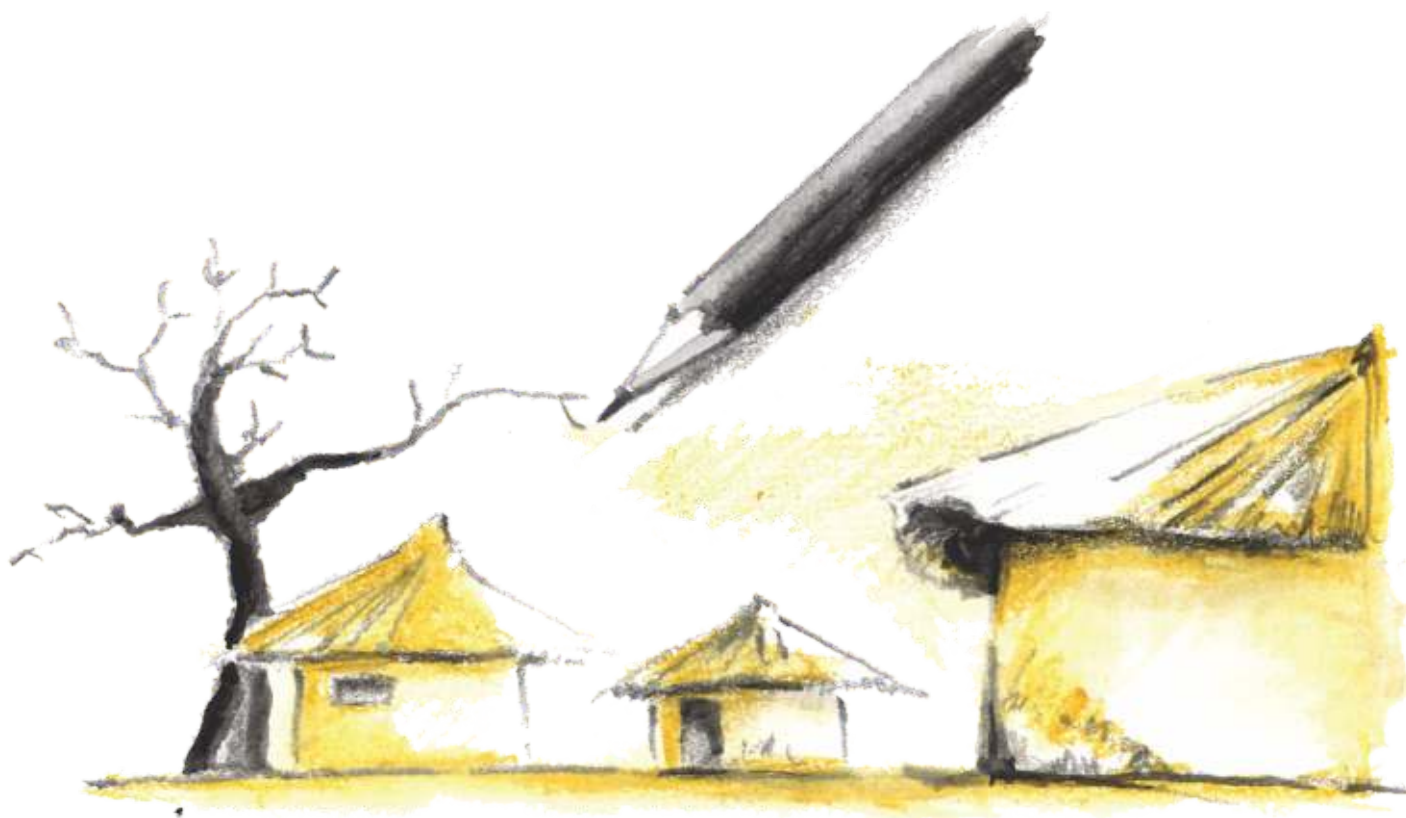
klietky. Každý deň potom znášal vtáčik do dlaní niekoho z rodiny namiesto vajíček sladký med. Kadogo sa s ním často hrávala a chválila sa s medonosným vtáčikom pred kamarátkami. Jedného dňa ale dievčatá nechali klietku otvorenú a... frnk! Vzácny vtáčik uletel. Kadogo sa zľakla. „Otec i matka sa budú na mňa veľmi hnevať,“ pomyslela si. „Ako to, že si nechala uletieť to vtáča?!“ akoby počula ich výčitky. Bála sa Kadogo hnevu rodičov, a tak sa za vtáčikom rozbehla. Dúfala, že ho chytí skôr, ako si všimnú prázdnu klietku. Vtáčik neletel rýchlo. Občas si dokonca posedel na zemi alebo na nízkych konároch stromov. Vzlietol však vždy, keď sa Kadogo priblížila. Takto dievčina naháňala vtáčika dlhé hodiny. Ani si nevšimla, ako ďaleko z dediny odišla. Celý čas striehla iba na vtáčika, preto si ani cestu nepamätala. Začalo sa stmievať. Až teraz na dievča doľahol strach. Ďaleko od ľudí, uprostred lesa s divými zvieratami. Krása a pracovitosť jej boli v tejto chvíli nanič. Kadogo trápil hlad. Premáhala ju únavu. Napokon úplne zmorená zaspala pod stromom. Keď sa ráno prebudila, poletoval okolo nej vtáčik a prihováral sa jej ľudskou rečou: „Dobré ráno, krásna deva! Priniesol som ti kašu s medom. Najedz sa, ak si hladná. Tu máš aj čerstvú vodu. Napi sa, ak si smädná.“ „Od teba nič nechcem! Ty, ty, ty hlúpy, škaredý vták!“ „Sama si kašu navarím! Sama si vodu prinesiem!“ oborila sa na vtáča dievčina Kadogo. Veru, aj by si navarila, keby bola v dedine vo svojom dome. Ale tu!? V lese nebolo ani ohnisko, ani vrece s múkou a ani hrniec. Namyslenou Kadogo lomcoval hnev a pýcha. Práve pýcha jej bránila pokorne prijať pomoc od vtáčika. Začala svojho lietajúceho spoločníka naháňať. Zasa

za ním bežala celý deň, no vtáčika nie a nie chytiť. Podvečer už od hladu a únavy Kadogo takmer nevidela. Padla do vysokej trávy a tvrdo zaspala. Ráno jej vtáčik znovu ponúkal kašu s medom a čerstvú vodu. Tentoraz dievčina na vtáčika nekričala. Pustila sa do jedla a až keď zostal tanier celkom prázdny, ticho poďakovala. „Vidím, že si vyhladla,“ prihovára sa Kadogo vtáčik. „Som rád, že ti moja kaša chutila. Ani som ju nestihol ochutnať, keď som ju varil.“ Kadogo sa zahanbila. Kašu zjedla bez toho, aby sa s vtáčikom podelila. Celý deň potom za ním pokorne kráčala. Už ho zúrivo nenaháňala. Keď bola doma, všetci ju vychvaľovali pre jej krásu a šikovnosť. Myslela si, že nikto na svete nemôže byť lepší od nej. Teraz sa spoliehala na malinkého vtáčika a bola odkázaná na jeho pomoc. Kadogo netušila, že vtáčikom je začarovaný Ndege, ktorý na ňu dáva celý čas pozor. Mládenec jej totiž chcel dať príučku, ktorá by v krásnom dievčati udusila pýchu a namyslenosť. Na tretie ráno Kadogo opäť čakala kaša a čerstvá voda. Predtým, ako sa sama najedla, kašou ponúkla aj vtáčika.

„Ďakujem ti za výbornú kašu,“ povedala a pustila sa do raňajok. Vtáčik viezol Kadogo najskôr hustým lesom, potom utešenými poľami až prišli k peknému domčeku. Pred ním sa Ndege premenil na mládenca a prihovára sa dievčaťu, ktoré za ním tri dni kráčalo: „Vitaj v mojom dome, Kadogo! Pamätáš si na mňa? Som Ndege.“

Vysmiala si sa mi, keď som sa chcel s tebou oženiť.“ Kadogo sklopila oči a potom sa na mládenca milo usmiala: „Veru áno, ale to som nevedela, akú dobrú kašu varíš!“ Spoločne sa s Ndegem rozosmiali. Stali sa z nich dobrí kamaráti, kamarátstvo prerástlo do lásky a o nejaký čas bola aj svadba. Ndege s Kadogo boli tí najkrajší a najšťastnejší manželia široko-d'aleko.

MANUEL AGUILAR pôsobí ako lekár v nemocnici v Bojniciach. Po jazykovej príprave začal študovať medicínu a po štúdiách si na Slovensku našiel aj prácu. Manuel pochádza z juhoamerického Peru a je potomkom slávnych Inkov. Deti zatiaľ nemá. Tvrdí však, že ak nejaké v budúcnosti prídu, bude im okrem slovenských rozprávok rozprávať aj legendy a mýty zo starodávnych čias Inkov.

Legenda o kondorovi

(rozprávka z Peru)

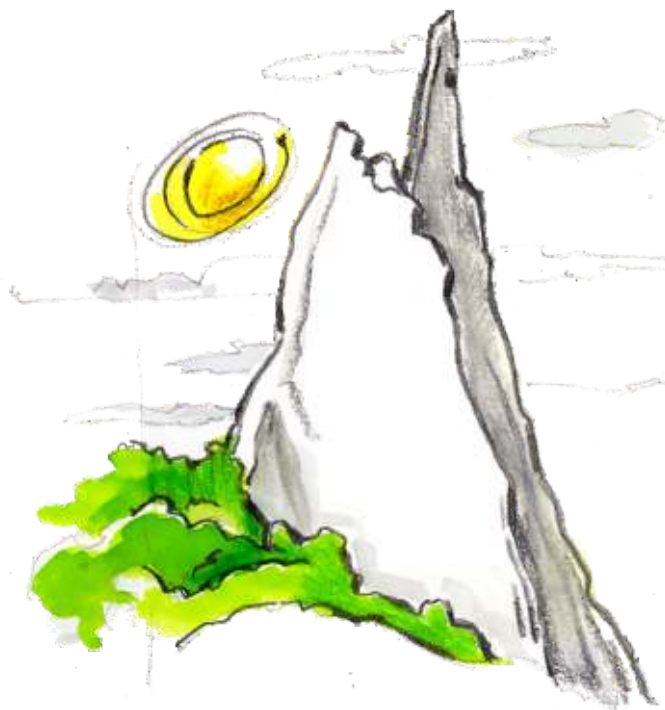
V malej peruánskej dedinke na úpätí Ánd žil istý muž, ktorý mal zvedavú a veselú dcérku Imu-Sumak. Dievčatko malo svojho otca veľmi rado a vo všetkom mu pomáhalo. Najčastejšie chodilo pásť otcove lamy a ovce. Jedného dňa stretla Ima-Sumak na pastvinách milého mladíka. Bol pekne oblečený, veselý a Imu-Sumak zabával najrôznejšími hrami. Odvtedy sa na pastvinách objavoval každý deň a dievčatko sa s ním skamarátilo. Mladík sa s ňou hral schovávačky, naháňacky, rôzne skákačky a vymyslel aj zdvíhačky. Zdvíhal pri nich Imu-Sumak do výšky akoby letela. Potom sa vymenili a Ima-Sumak skúšala podvihnúť svojho kamaráta. Nešlo jej to, a tak mladú pas-

tierku opäť schytil do náručia mladík. Tu sa zrazu chlapec zmení na obrovského kondora a vyletí vysoko k oblakom. Aj s Imou-Sumak. „Čo sú to za čary?!“ kričí preľaknutá pastierka. „Pusti ma! Točí sa mi hlava. Mám pocit, akoby sme leteli vo veľkej výške.“ „Aj letíme, moja milá,“ odpovie Ime-Sumak mladík premenený na ozrutného kondora. „Na prvý pohľad si sa mi zapáčila. Povedal som si, že budeš pre mňa dobrou ženou.“ Ima-Sumak zbledla a zalapala po dychu. Vedela, že je s ňou zle. Kondor sa vyniesol do najvyšších skalnatých vrchov, kam sa máloktorý vták odvážil vyletieť. Potom Imu-Sumak zložil medzi pustými bralami na plošinu s malým výklenkom. „Toto je oddnes tvoj nový domov,“ povie unesenej pastierke kondor a odletí pohľadať niečo na večeru. Ima-Sumak plakala a plakala. Nevedela, čo si počať, čo robiť. Skalnaté steny boli strmé a vysoké. Bez lana sa nedalo po nich zliezť. Darmo Ima-Sumak skúšala presvedčiť krutého kondora, aby ju aspoň na chvíľu zobral k otcovi, aby ho potešila, uistila, že je v poriadku. Manžel kondor nechcel o tom ani počuť. Smutná a utrápená žila na plošine dlhé týždne, mesiace a roky. Za ten čas z dievčatka vyrástla krásna mladá žena a narodil sa jej synček. Ima-Sumak ho nadovšetko ľúbila. Od jeho narodenia, ešte viac ako predtým, myslela na svojho otca i na to, ako by od kondora ušla. Silná túžba po slobode v jej srdci živila iskierku nádeje, ktorá každým dňom rástla. Ako sa tak jedného dňa hrala Ima-Sumak medzi bezútešnými skalami so svojím synčekom, prefrnklo popri nej niečo pestrofarebné. „Kde sa berieš v tejto pustatine?“ prihovorí sa stvoreniu, ktoré neprestajne

poletovalo z miesta na miesto. „Hľadám kvety s lahodným nektárom,“ odpovie prekvapenej Ime-Sumak maličký kolibrík. „Nevidela si tu náhodou nejaké?“ vyzvedá vtáčik a mihotá sa okolo pastierky a jej syna, akoby mal namiesto krídeliek vrtuľky. „Žiaľ, tu som žiadne kvety nevidela. Ale záhrada môjho otca je plná kvetov. Celú ti ju darujem, so všetkými kvetmi, ak mi pomôžeš!“ sľubuje pastierka. „Plná záhrada kvetov hovoríš?!“ zaraduje sa kolibrík. „To sa mi páči! Toľko nektáru, mňam... Ako ti teda pomôžem??“ Pastierka malého vtáčika poprosila, aby zaletel do jej dediny: „Kolibríček, vyhládaj, prosím, v tej dedinke môjho otca a povedz mu, kde som uväznená. On už bude vedieť, ako mi pomôcť.“ Kolibrík splnil to, čo Ime-Sumak prisľúbil. Našiel jej otca a odovzdal mu odkaz od stratenej dcéry. Ten, keď ho dostal, okamžite zvolal chlapov z dediny, nabalili si jedlo i niekoľko dlhých lán a vybrali sa do skalnatých hôr zachrániť Imu-Sumak. Cestu im ukazoval kolibrík. Pestrý vtáčik požiadal pastierkinho otca, aby cestou chytil dve žaby. Jednu veľkú a druhú menšiu. Starý muž netušil, na čo kolibrík potrebuje žaby, ale urobil, ako mu povedal. Po niekoľkých dňoch namáhavého výstupu do skalnatých vrchov otec konečne svoju dcéru našiel. Dávno ju oplakal, preto teraz, keď ju držal v náručí, bola jeho radosť nekončná. Ime-Sumak a jej synčekovi pomohli

chlapi z dediny zliezť po lanách dolu z vrcholu a ponáhľali sa domov. Ešte predtým kolibrík kázal otcovi pohodiť obe žaby, ktoré chytil cestou, do výklenku. „Kondor sa vráti a bude svoju ženu so synom hľadať. Zostanem tu a skúsím ho uchlácholit,“ povedal malý kolibrík a zostal v kondorovom úkryte. Obrovského kondora videl prichádzať už z diaľky a letel mu oproti. „Ó, kondor, toľké nešťastie, toľké nešťastie... Už si to počul? Tvoja žena a synček! Od smútku sa premenili na žaby!“ „Čože? Čo to hovoríš?“ preľakol sa kondor. Priletel do výklenku, a tam naozaj vidí poskakovať jednu veľkú a jednu malú žabu. „Chudák kondor, veľké nešťastie postihlo tvoju rodinu.“ Poletuje okolo kondora maličký kolibrík a ľutuje ho, oplakáva. Robil to dovtedy, kým zaskočeného kondora úplne nepresvedčil, že žaby sú jeho žena so synom. Potom kondora nechal opusteného vo výklenku a ponáhľal sa do záhrady, ktorú mu slúbila Ima-Sumak. Tá sa vďaka ľsti maličkého kolibríka už nikdy nemusela strachovať, že ju kondor bude hľadať.

MOHAMMAD AZIM FARHADI je novinár pôvodom z Afganistanu. Keď v jeho krajine začala zúriť vojna, prišiel na Slovensko ako utečenec. Neskôr v Bratislave vyštudoval žurnalistiku a v súčasnosti sa venuje projektom na podporu cudzincov žijúcich na Slovensku. Azim si spomenul na známu afganskú rozprávku o tom, ako sa šíria klebety. Z tejto rozprávky dokonca vzniklo známe príslovie „z jednej vrany je štyridsať vrán“. Často ho používajú aj afganskí politici a novinári, keď chcú povedať, že ide o nafúknuté klebety.

Jedna vrana, štyridsať vrán

(rozprávka z Afganistanu)

Viete, ako sa z jednej vrany môže stať štyridsať vrán? Nie? Tak počúvajte! Kde bolo, tam bolo, žil usilovný a bystrý afganský farmár Karim. Do úmoru pracoval vo svojich záhradách, keď raz pri kopaní objavil v zemi hrniec plný zlata. Radoval sa nad toľkým bohatstvom a chcel sa o radosť podeliť aj so svojou ženou. „Dúfam, že keď jej poviem o poklade, nevytára to celej dedine,“ zamyslí sa Karim. „To môžem hneď v noci čakať na zlodějov,“ hovorí sám pre seba farmár Karim a rozhodne sa, že svoju ženu vyskúša. Hoci celý deň ťažko pracoval v záhradách, domov prišiel naširoko vysmiaty. Žena sa ho hneď vypytuje: „Čo si taký veselý, muž môj?“ „Ále, neveríš, čo sa mi dnes stalo...“ začne Karim. „Ráno som sa umýval pri rieke, zohol som sa, a vtom puk... Predstav si, vrana mi zo zadku vyletela.“ „Fíha!“ čuduje sa žena. „Len ťa

pekne prosím," hovorí jej manžel, „nikomu to nehovor! Ved' by sa mi ľudia v celej dedine aj v celom meste smiali.“ Karimova manželka sa zaprisahávala, že ani kamarátkam ani nikomu z rodiny nič nepovie. Sľuby sú jedna vec, klebetný jazyk druhá. Hneď na druhý deň bežala Karimova žena za svojou sestrou a všetko jej povedala. Ako sa jej muž raz ráno umýval pri rieke a zo zadku mu vyletela vrana. Sestru potom prosila, aby to nikomu ďalšiemu nehovorila. Ale dá sa spoľahnúť na klebetnicu? Nedá! Sestra Karimovej manželky stretla na trhu najlepšiu kamarátku. Zvláštna príhoda ju dovtedy hrýzla na jazyku, kým kamarátke všetko nevyrozprávala. Ako sa manžel jej sestry jedného rána umýval pri rieke a zo zadku mu vyleteli dve vrany. Takto sa vymyslené Karimove

tajomstvo šírilo po meste celý mesiac. Napokon sa dostalo aj do jeho uší: „Povedal by si, že sa také niečo môže stať?“ hovoril jeden muž stojaci na trhu pred Karimom svojmu známemu.

„Ten chudák, čo sa umýval pri rieke, urobil len prd a zo zadku mu celý krdel' vrán vyletel. Vraj ich bolo najmenej štyridsať!“ Karim sa na tom, čo počul aj trochu zasmial a aj posmutnel. Večer, keď na dobrú noc pobožkal svoju ženu, pošepkal jej do ucha: „Milá moja, nabudúce ti radšej nijaké tajomstvo nepoviem! Iba tebe som chcel prezradiť, že som v našich záhradách našiel poklad, hrniec zlata. Určite by sa však za mesiac hovorilo po meste najmenej o štyridsiatich hrncoch so zlatom!“ Potom Karim spokojne zaspal a jeho žena si celú noc vyčítala, že milovaného manžela sklamala.

KILLIAN MABENA vyštudoval na Slovensku žurnalistiku a v súčasnosti pracuje ako manažér predaja. Po vysokej škole sa oženil a má dve deti, Lillianku a Lea. Rozprávku o zajacovi a králikovi mu vyrozprávala jeho babička zo zimbabwianskej dediny Tsholotsho (čítaj Čoločo), keď ju bol aj so svojou rodinou navštíviť cez letné prázdniny. Táto rozprávka vystríha deti pred falošnými priateľmi a nedôveryhodnými ľuďmi.

Zajac a králik

(rozprávka zo Zimbabwe)

K Kedysi dávno boli zajac a králik veľkí kamaráti. Bývali dokonca spolu v jednom brlohu. Zajac vedel byť milý a priateľský, ale bol tiež veľký výmyselník a figliar. Jedného dňa, keď nečinne polihovali s králikom v brlohu a nudili sa, dostal zajac nápad: „Počúvaj králik, poďme sa hrať hru. Budeme variť jeden druhého!“ „Takú hru nepoznám,“ začudoval sa malý králik, „neublížime si pri nej? Nechcel by som sa popáliť.“ „Neboj sa, nič sa ti nestane,“ sľubuje zajac kamarátovi. „Jeden druhého vypustíme skôr, ako sa voda bude naozaj variť. Môžeme sa hrať až do západu slnka, aby sme sa celý deň nenudili.“ Dôverčivý králik súhlasil. Našli veľký hrniec, nanosili do neho vodu a zakúrili pod ním. Prvý

šiel do hrnca zajac. Voda bola ešte studená. Chvíľu počkal a zabúchal na pokrievku hrnca: „Králik, pust' ma von, už mi je horúco,“ zaklamal zajac. Králik odložil pokrievku a vypustil ho. Potom bol na rade králik. Voda bola vlažná. Vo veľkom hrnci sa zohrievala pomaly. „Zajac, pust' ma von, už sa skoro varím,“ zakričal malý králik, keď cítil ako sa voda zohrieva. Zajac ho vypustil a opäť skočil do hrnca. Voda bola príjemne teplá. Dalo sa v nej ešte vydržať, no zajac zabúchal na pokrievku: „Králik pust' ma von,

lebo sa uvarím!“ ten odkryl pokrievku a zajac vyskočil. Keď do hrnca znovu vošiel králik, voda bola už nepríjemne teplá až horúca. Králik v nej veru dlho nevydržal: „Zajac pust' ma von, lebo sa už skoro varím!“ No zajac nič. „Zajac, zajac, počuješ ma?! Varím sa!“ kričal malý králik, lebo voda v hrnci už bola naozaj nebezpečne horúca. Zajac ale pokrievku neodkrýval. „Zajac, zajac, pust' ma von, už sa naozaj varím.“ Prosil úpenlivo králik. Zajac však pokrievku držal a chichotal sa: „Len sa uvar, ty malý hlupák!“ Z hrnca bolo počuť krik nešťastného králika. No nie dlho. Voda už naozaj vrela a ten malý neborák sa tam uvaril. Keď si bol zajac istý, že sa králik uvaril, odkryl hrniec. Vo vode plávalo len mäso a kosti z uvareného králika. Vtedy zajac prevrátil hrniec a voda s mäsom aj kosťami sa vyliali na dlážku. Zajac si potom zobral najdlhšiu kosť z králika a škodoradostne sa zasmial: „Konečne budem mať píšťalku, ktorú som tak veľmi chcel.“ Do kosti urobil dierky a začal na novej píšťalke hrať:

*Mfere-re Gumfee
Zajac a králik,
dvaja kamaráti.
Hrali sa hru,
aby sa nenudili.*

Spievala píšťalka, keď do nej zajac fúkal. Ten si vykračoval lesom a vyhrával:

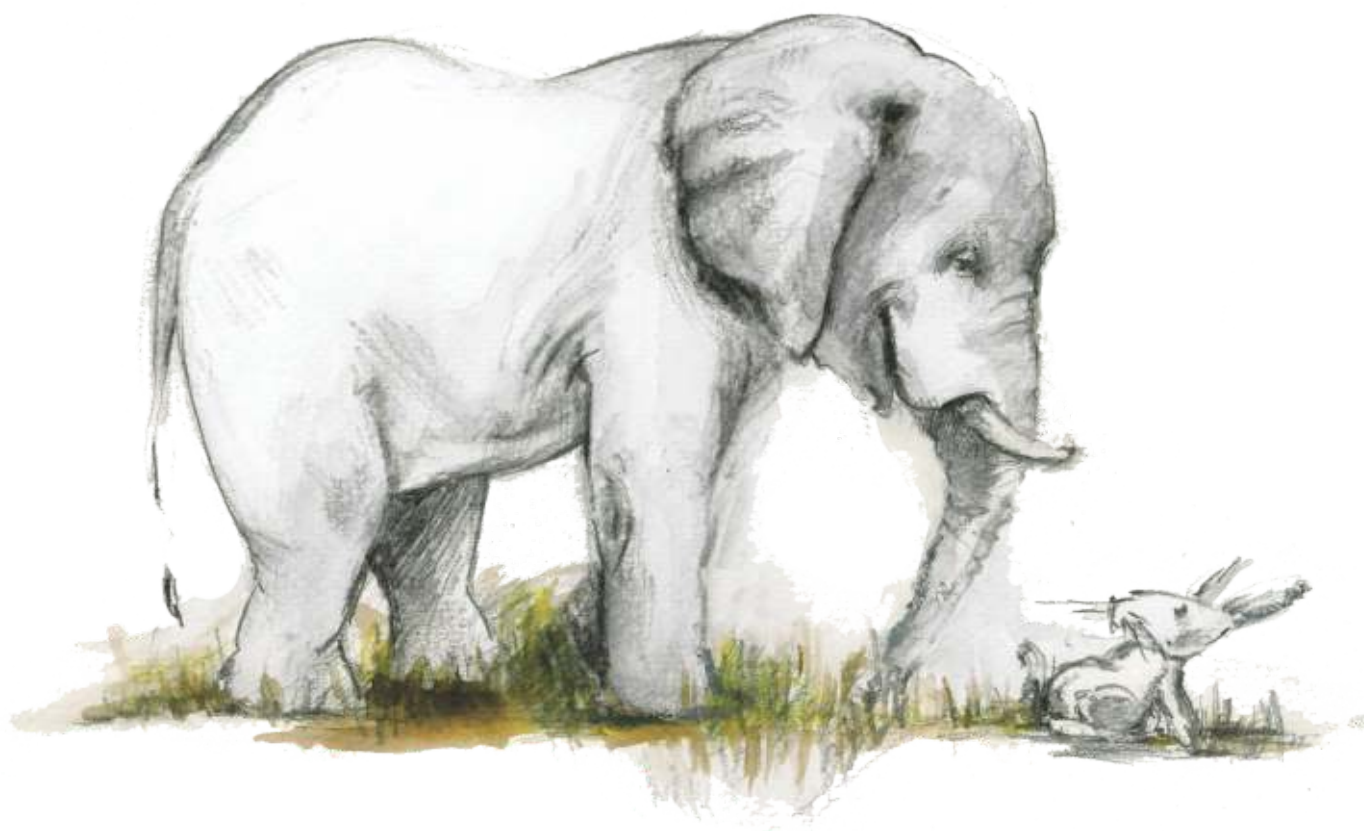
*Mfere-re Gumfee
Zajac a králik,
skákali do hrnca.
Keď sa jeden varil,
ten druhý ho pustil.*

Hrajúc na píšťalke prišiel zajac až k napájadlu, kde sa stretávali zvieratá z celého lesa. Bol tam slon aj antilopy. K napájadlu sa prišli napit' aj levy a byvoly. Skoro všetky zvieratá boli pri tom napájadle a šepkali si, že cez deň v lese počuli veľmi zvláštnu pesničku. Keď ich zbadal zajac schoval sa za veľký balvan a začal hrať. Píšťalka zasa spievala:

*Mfere-re Gumfee
Malý králik bol dobrý,
kamaráta vždy vypustil.
Ale zajac prešibaný
králika v hrnci uvaril.*

„Čože!!“ preľakli sa zvieratá, keď počuli koniec pesničky. „Kto to spieva? Kto to hrá?“ čudovali sa zvieratá a začali hľadať, odkiaľ znie pieseň. Napokon objavili zajaca aj s píšťalkou, skrytého za balvanom. „Čo si to urobil? Ukrutník jeden!

Chudáka, malého králika si o život pripravil,“ pustili sa zvieratá do neho. Niektoré zajaca dokonca začali naháňať, aby mu vykonali to, čo on králikovi. Zajac im vďaka rýchlym nohám ušiel. Odvtedy sa ale radšej neukazuje pri napájadle. Ostatné zvieratá sa zasa figliarovi zajacovi vyhýbajú a nedôverujú mu.

SHILEI LIU pochádza z Číny, no vyštudoval, žil a pracoval v Nemecku a susednom Rakúsku. Do Bratislavy sa presťahoval pred 20-timi rokmi. Mesto bolo vtedy ešte pokojné a tiché, bez dopravných zápch, čo sa mu páčilo. Pán Shilei Liu podniká v gastronómii, na Slovensku sa narodili aj jeho dve deti a venuje sa tiež organizovaniu výstav a kultúrnych podujatí. Je tiež spoluzakladateľom Čínsko-slovenskej spoločnosti pre rozvoj vzájomnej spolupráce.

Prečo mačky neznášajú potkany

(rozprávka z Číny)

B *Bolo to už dávno, keď vraj Budha bol ešte na zemi, a chystal sa z nej odísť. Zavolať k sebe všetky zvieratá. Rozlúčiť sa s ním však prišlo iba dvanásť z nich: zajac, byvol, potkan, tiger, drak, had, kôň, koza, opica, kohút, pes a prasa. Budha sa im chcel za vernosť odvdáčiť, preto podľa zvierat pomenoval roky. Tak podľa starej čínskej legendy vzniklo 12 zvieracích znamení v čínskom lunárnom kalendári. Každému roku malo vládnuť jedno zviera. Tu sa však zvieratá začali hádať, v akom poradí za sebou pôjdu. Každé z nich chcelo byť prvé. Ich škriepky nevydržal počúvať čínsky vládca nebies. „Čo sa toľko hádate?! Súťažte medzi sebou! Kto*

zvítazí, nech vládne prvý," navrhol rozhádaným zvieratám. Tým sa súťaž zdala ako výborný nápad. „Ale v čom budeme súťažiť?“ pýtali sa zvieratá pána nebies. Ten sa zamyslel a po chvíli ukázal na rieku: „Musíte prejsť cez túto rieku. Podľa toho, aké miesto získate v závode, také miesto vám bude patriť aj v cykle.“ Zvieratá súhlasili. Dohodli sa, že sa stretnú na brehu rieky ráno nasledujúceho dňa. Na súťaž sa veľmi tešili. Potkan o nej dokonca povedal svojej najlepšej kamarátke mačke. Aj ona chcela súťažiť a dostať sa tak medzi zvieratá, ktoré mali vládnuť podľa čínskeho lunárneho kalendára. Ráno sa jej však nikdy

nechcelo vstávať. Bála sa, že zaspí. „Prosím ťa, kamarát môj, zobud' ma, keď ráno vstaneš!“ žiadala potkana. Ten jej to slúbil a šiel spať. Zvieratá boli pred súťažou veľmi nervózne a rozrušené. Ráno, len čo začalo svitať, sa všetky ponáhľali na breh rieky. Utekal tam aj potkan a pre vzrušenie pred závodom úplne zabudol na kamarátku mačku. Keď sa zišli na brehu rieky všetky zvieratá, pán nebies ich odštartoval. Najodvážnejšie sa do vody pustil byvol. Bol najlepším plavcom. Potkan mu preto nebadane skočil do ucha. Byvol si to vôbec nevšimol. K opačnému brehu doplával ako prvý, no ako sa priblížil k suchej zemi, potkan vyskočil z jeho ucha na breh a závod vyhral. Byvolovi sa teda ušlo druhé miesto. Postupne k brehu prichádzali aj ďalšie zvieratá. Úplne posledné doplávalo prasa, lebo bolo lenivé. Mačka sa napokon medzi zvieracie znamenia vôbec nedostala, lebo zaspala. Keď sa mačka prebudila a rýchlo pribehla na breh rieky, bolo už dávno po závode. „Zradca jeden!“ hnevala sa na potkana. „Urobil mi to naschvál, lebo chcel vyhrať!“ Odvtedy sa z najväčších kamarátov stali najväčší nepriatelia. Vždy keď mačka zazrie potkana, začne ho naháňať a chce ho zabiť. Potkan jej preto nikdy nestihne vysvetliť, že išlo o nedorozumenie, že sľub neporušil z vypočítavosti, nechcel ju pripraviť o účasť v pretekoch, ale jednoducho na ňu zabudol.

ANNA NOVGORODOVA pracuje v knižnici Ruského centra vedy a kultúry v Bratislave. Okrem tohto zamestnania ešte vyučuje ruský jazyk. Na Slovensko ju pred dvomi rokmi priviedli pracovné povinnosti jej manžela. Anna hovorí, že naše kultúry, slovenská a ruská, sú si veľmi blízke a podobné aj v rozprávkach. Predsa si však spomenula na „skazku“ (po rusky rozprávku), ktorá slovenským deťom nie je až taká známa.

Čarodejník Och

(rozprávka z Ruska)

B Bolo to dávno pradávno, keď rozľahlému Rusku vládli mocní cári. V malej zabudnutej dedinke žil mládenec Ivan. V živote ho nepostretlo veľa šťastia. Narodil sa chudobným rodičom a aj tí mu zomreli skôr, ako stihol dospieť. Trápil sa medzi drevorubačmi, aby aspoň na chlebič či riedku polievku zarobil. Práca v lese bola ťažká. Keď človeku pri nej ešte muzikanti v žalúdku vyhrávali, bola na nevydržanie. „Och! Och! Či ma v tom živote len trápenie čaká?“ vzdychol si raz Ivan, keď pre hlad skoro nevidel. Odrazu sa pred ním zjaví malý starček s dlhou sivou bradou a prihovára sa mu: „Prečo ma voláš, Ivanko?“ Mládenec sa preľakne: „Och, kde sa tu beriete starký?!“ „Neboj sa, ty bojko jeden! Úpenlivo si ma volal, tak som tu! Som mocný čarodejník Och! Čo by si potreboval?“ usmieva sa starček na

Ivana. Ten sa čarodejníkovi vyžaloval, ako od rána ťažko pracuje. Hlad ho pritom trápi, že sekeru ledva dvíha. Poprosil ho o kašu, alebo ak by sa dalo, aj kúsok pečeného mäsa. Čarodejník Ivanovi pričaroval aj kašu aj mäso. Mládenec sa dosýta najedol a starkému poďakoval. „Mám pre teba darček Ivan! Aby si ma nemusel volať vždy, keď ťa bieda pritlačí, darujem ti túto tabatierku,“ podal Ivanovi vzácny dar čarodejník a zmizol mu pred očami. Tabatierka bola naozaj výnimočná. Keď ju Ivan otvoril malým zlatým kľúčikom, objavil sa pred ním sluha. Ten mu priniesol, o čo ho Ivan požiadal. Raz to bolo jedlo, inokedy šaty, keď sa tie staré Ivanovi rozpadli. Občas si mládenec aj nejaký ten peniažtek vypýtal. Ivan bol však rozvážny a sluhu z tabatierky požiadal vždy len o to, čo naozaj potreboval. Žilo sa mu tak dobre, ako nikdy predtým. Po čase Ivan zatúžil vidieť nové kraje a nájsť dobrých ľudí. Zbalil si do batôžka tabatierku, kus chleba a starého kocúra, ktorý mu zostal po rodičoch. Takto sa potom vybral do sveta. Ivan kráčal mestami aj dedinami, horami aj lúkami, keď na jednej z nich zbadal myšku. Chuderku malú už tri mačky obskakovali a brúsili si na ňu zuby. Ulútilo sa Ivanovi myšičky a mačky odohnal. „Ďakujem ti, si dobrý človek. Za tvoju pomoc sa ti určite jedného dňa odvdáčim,“ povedala Ivanovi myška ľudskou rečou a stratila sa v diere. Mládenec sa iba pousmial a kráčal ďalej. Prišiel na breh veľkého jazera. Na suchu sa tam hádzala ryba

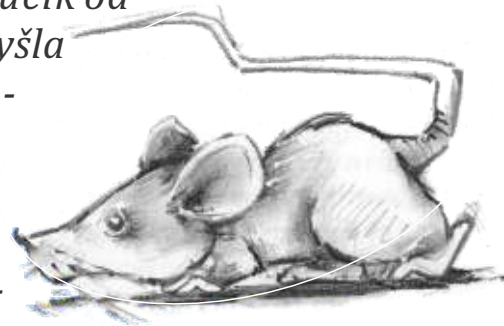
a nedarilo sa jej dostať do vody. Určite by bola zahynula, keby ju Ivan naspät' do jazera nehodil. „Ďakujem ti, dobrý mládenec. Za záchranu života ti aj ja jedného dňa pomôžem,“ zakričala na Ivana ryba a stratila sa vo vlnách. Ivan sa zasa len pousmial a vtom ho zaujal obrovský palác na ostrove uprostred jazera. Od ľudí, čo žili v blízkej dedine sa dozvedel, že v tom paláci žije nádherná cárova dcéra. Je tam však sama ako prst, lebo jazero je začarované a na ostrov nedopláva žiadna loď. „Keby si vedel, koľkí mládenci sa už vo vodách jazera zmárnili, keď chceli cárovu krásnu dcéru zachrániť,“ varovali Ivana dedinčania. Ten si však zobral do hlavy, že krásavicu zachráni. Ved' má predsa čarovnú tabatierku a rád neboráčke na ostrove pomôže. Počkal, kým sa zotmelo. Potom prišiel na breh jazera aj s tabatierkou. Otvoril ju a sluhu poprosil, aby postavil most až na ostrov. Do rána sa z jazera týčil krásny široký most. „Kde sa tu berieš, mládenec?!“ čudovala sa cárova dcéra, keď po ňu Ivan prišiel po moste cez začarované jazero až na ostrov. Ivan bol krásnou dievčinou očarený. Nič jej ale nevysvetľoval. Zobral ju za ruku, previedol cez most a prišiel s ňou až pred cára. Tomu už poslovia povedali o moste, ktorý k ostrovu cez noc vyrástol. Cár sa dcére nesmierne tešil. V návale radosti ju dokonca záchrancovi prisľúbil za ženu. Ako cár povedal, tak aj urobil. Ivan mal radosť z krásnej ženy a urobil všetko, čo jej videl na očiach. Cárova krásna dcéra však také dobré srdce nemala. Od manžela si pýtala veci od výmyslu sveta a on jej ich vždy priniesol. Či to boli najskvostnejšie šperky, najluxusnejšie látky či najvyberanejšie lahôdky. Cárovej dcére to nedalo spávať, odkiaľ jej manžel všetko to bohatsvo berie. Líškala sa mu a chlácholila ho dovtedy, kým od neho jeho tajomstvo nevymánila. Ivan jej prezradil, že všetko mu nosí sluha z tabatierky. Cárova dcéra viac

vedieť nepotrebovala. Vystriehla deň, keď si Ivan nechal tabatierku doma, lebo šiel s dvoranmi na poľovačku a tabatierku so zlatým kľúčikom mu zobrala. Nehanebne mu ju ukradla. Sluhovi z tabatierky potom prikázala, aby ju zaniesol na ostrov v začarovanom jazere a zbúral most. Ivana veľmi zarmútilo, keď doma svoju krásnu ženu nenašiel. Ešte viac zosmutnel, keď zistil, že chýba aj vzácny dar od čarodejníka Och. Oklamáný a zronený prišiel na breh jazera a pozeral do diaľky na ostrov, kde sa s tabatierkou ukryla jeho žena. Okolo nôh sa mu obšmietal starý kocúr. „Iba ty si verne pri mne zostal,“ povzdychol si. „Čert mi bol dlžen takú ženu. Zbytočná je krása, keď dobrota a láskavosť v srdci chýbajú,“ horekoval Ivan. Zrazu si všimol, že okolo starého kocúra pobehuje malá myška a prihovára sa mu: „Pozdravujem ťa, Ivan! Pamätáš si ešte na mňa? To som ja, tá myška, ktorú si pred nenásytnými mačkami zachránil!“ Ivan na myšku dávno zabudol, ale trochu ho aj potešilo, že ju vidí. „Ty moja maličká! Kde si sa tu vzala?“ „Prišla som ti tvoju pomoc odplatiť, ako som sľúbila,“ odpovedá myška. „Jazero je zakliate. Kliatba však mne ani tvojmu kocúrovi neublíži. Vysadnem mu teda na chrbát a dopláva-

me až k ostrovu. Ukradnutú tabatierku ti prinesiem,“ prezradí Ivanovi svoj plán myška. Ako povedala, tak aj urobila. Na chrbte kocúra sa dostala až na ostrov. Bola už noc, keď tam prišli. Myška sa vkradla do izby, kde spala cárova dcéra. Tabatierka bola na stolíku, no kľúčik chýbal. Vtom si myška všimla, že sa

cárovej dcére niečo zalesklo pod jazykom. „Kľúčik od tabatierky!“ prebleslo myške myslou. Opatrne vyšla po prikrývke až k tvári cárovej dcéry a chvostíkom ju začala štekliť v nose. „Ha-ha-ha pčiiiiiiii!“ kýchne zo spánku cárova dcéra a zlatý kľúčik jej vyletí z úst. Na nič iné myška nečaka-la. Do malých labiek schytila kľúčik, tabatierku do úst a utekala za kocúrom. Vysadla mu na

chrbát a plávali rýchlo späť k Ivanovi. Boli už celkom blízko brehu, keď myška chcela radostne vykriknúť na čakajúceho mládenca. Len čo však otvorila ústa, tabatierka, ktorú v nich držala, spadla do vody. Myške zostal v labkách iba zlatý kľúčik. Ivan sa aj radoval, že sa myška s jeho kocúrom vrátili, aj posmutnel, že mal tabatierku na dosah, a zasa o ňu prišiel. Tu sa však zjavila ryba, ktorú Ivan kedysi dávno hodil do vody a zachránil ju. „Stále si pamätám, ako si mi pomohol Ivan!“ prihovorí sa mu rybka. „Tuším by sa ti práve teraz hodila moja pomoc. Na dne jazera je veľa vecí a tiež veľa tabatierok. Budem ich z vody vyhadzovať. Ak vyhodím tú tvoju, vezmi si ju a ostatné veci potom pohádz naspäť do jazera.“ Ivan urobil, ako mu rybka kázala. Čakal, kým na breh nevyhodila jeho tabatierku. Zobral si ju a tie ostatné hodil do jazera. Ivan bol šťastný-prešťastný, keď tabatierku opäť držal v rukách. Potom požiadal sluhu, aby z ostrova priniesol jeho ženu a predviedol ju pred cára. Pred ním, aj pred celým dvorom Ivan vyrozprával, akú podlosť mu jeho vlastná žena vyviedla. Tá ho darmo odprosovala a znova sa mu zaliečala. Ivanovi sa už vôbec nepáčila. Zbalil si tabatierku a kocúra a vybral sa do sveta hľadať dobrých ľudí.

